Mészely József

Téli csendélet

Nyáron nem látsz ilyen szépet,
Jégvirágos csendéletet.
Nem szegen függ, fenn a falon,
Csillog, villog az ablakon.

Téli fagy a mázolója,
Ecsetével pingálgatta
Párából e remekművet,
Rámája az ablakkeret.

Ahány könnyű ecsetvonás,
Mind gyöngyházszín fényragyogás,
Csupa csipkés selyem-szirom,
Levélcsokor és cirkalom.

Weinrauch Katalin

Január

Dehogy örül egy madár is!
Remeg őz, nyúl, vaddisznó.
– Éhes vagyok – sír a cinke –,
nincs eleség, nagy a hó!
Félresöpri a felhőket
szelíden a Napocska,
a didergő éhezőket
kedvesen vigasztalja:
– A mogorva vén Január
hatalmát már veszejti,
naptár szerint jön Február,
de nem sok nap jut neki…
Aztán Március és vele
tavaszi szél, langymeleg
olvaszt havat, jeges páncélt
– feleditek a telet!

László Noémi

Februári mondóka

Hipp, egy tekerés, hopp, egy csavarás,
ripp-ropp ropogás, csörgés, kopogás.

Táncol a fákon a reggeli szél,
zördül a hóban az őszi levél.

Gesztenye gubája pördül a porban:
tüskés héjból a gesztenye hol van?

Gesztenye illata messzire száll,
fölcsipegette a viharmadár!

Szalai Borbála

Februárban

Februárban elővette
zsebnaptárát Télapó,
azt számolta, böngészgette,
hány napra kell még a hó…
Látta, hogy az idő sürget,
késlekedni nem lehet,
minden jel már arra mutat,
hogy a tavasz közeleg.
Nagy sebtiben kapta magát,
összeszedte batyuját,
s csengős szánja elé fogta
két villámgyors szarvasát.
Röpítették, vitték a szánt,
Úgy suhantak, mint a szél…
Hazavitték Télapócskát –
S vele együtt ment a tél…

Hárs László

A manóinas

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy árva gyerek, úgy hívták, hogy Jóska. Ez a Jóska gyerek olyan árván állt a világban, akár az ujjam. Kegyelemkenyéren éldegélt, márpedig a kegyelemkenyér igen-igen keserves. Nyelte, nyelte Jóska a kegyelemkenyeret, hej, de sokszor nyeldeste a kenyérrel a könnyeit is!

Egyszer azután erősen elhatározta, hogy nem sózza többé könnyével a kenyerét, inkább búcsút mond a kapufélfának, elindul világgá, szolgálatot keresni, hátha megleli a szerencséjét. Lehetett akkoriban valami ötesztendős.

Átalvetette kis tarisznyáját, zsebébe tette kicsi bicsakját, tört egy hajlós mogyorófavesszőt vándorbotnak, aztán uzsgyi, vesd el magad! Kereket oldott.

Ment, mendegélt a Jóska gyerek, amíg egy faluba ért. Sorra kopogtatott a kapukon, kérdezte, felfogadnák-e, merthogy szolgálatot keres. Ahol csak bekopogtatott, mindenütt jó szívvel fogadták, mindenütt jóltartották, de fel nem fogadták.

– Alig látszol ki a földből! – így mondták. – Eredj haza, állj a májusi esőre, aztán, ha megnőttél, gyere vissza.

Hanem Jóskának nem volt hová hazamennie, nem volt hol lehajtania a fejét, ezért csak ment, mendegélt tovább, amíg egy kerek erdőbe nem jutott. Nem volt ez az erdő semmi más, mint a mesebeli kerek erdő. Se vége, se hossza.

Jóska csak itt mert megállani, s egy kicsit sírdogálni szomorú sorsán. De nem időzhetett sokáig az erdőben. Nagy sietve továbbindult, s az út porába sűrűn hullottak keserves könnyei. Akárhogyan igyekezett, az erdő legközepén köszöntött reá az este. Feljött a hold, kikandikáltak a csillagok, s nem tudta, most már mitévő legyen.

Félt is meg el is fáradt, hát letelepedett egy fatönkre, s csendesen sírdogált. Hát amint ott üldögélt és sírdogált, megszólalt egy vékony hangocska:

– Mért itatod az egereket, te gyerek?

Jóska nézett jobbra, nézett balra, sehol sem látta a kérdezőt. Nézett felfelé, s hát a feje felett egy faágon nagy szakállú, aprócska öregembert pillantott meg, az szólt hozzá, senki más.

– Nem itatom az egereket, csak sírdogálok – válaszolt illedelmesen.

– No, ha úgy, hát úgy! Mondd meg akkor, miért sírdogálsz?

– Mert nincs hova lennem. Mindenütt azt mondják, kicsi vagyok még a szolgálatra.

– Nevetséges! – kiáltotta az öregecske. – Éppenséggel hogy túlságosan is nagy vagy. Pedig hát hozzám beszegődhetnél. Máskülönben én az erdei manó vagyok; hát benned kit tisztelhetek?

– Én vagyok a Jóska gyerek.

– Pompás! – mondta az öregecske, és a kezét dörzsölgette örömében. – Ha úgy véled, felcsaphatsz. De elsőbb kemény próbát kell kiállanod.

– Egy életem, egy halálom, kiállom a próbát – fogadkozott Jóska.

– Majd elválik – mondta az öregecske. Lecsusszant a fáról, kézen fogta Jóskát, s egy irdatlan nagy vasalt kapu alá vezette. Rámutatott a kapura.

– Nyisd ki! – parancsolta.

Jóska nézte a kaput, s nézte a reteszét, amely elérhetetlen magasságban volt a feje felett. Látta, hogy amíg világ a világ, ő azt a reteszt soha el nem éri, soha félre nem húzza, s a kaput soha ki nem nyitja. De azért, buzgóságát mutatandó, erősen ágaskodott, nyújtózkodott, lábujja hegyére állt – mindhiába. Belátta, hogy itt kitellett az ideje, s nagy bánatában elfacsarodott a szíve, a szeméből meg hulldogálni kezdtek a könnyek.

De az öregecske ravaszul hunyorgott a bal szemével, mintha valami kitűnő tréfát hallott volna, s azt mondta:

– Egyet se búsulj, te Jóska! Ha nem álltad ki a próbát ma, kiállod majd holnap, s ha akkor se, hát majd holnapután.

Jóska kötötte az ebet a karóhoz, váltig fogadkozott, hogy előbbutóbb kinyitja majd a kaput, csak fogadja fel az öregecske.

– Itt a kezem, nem disznóláb – tartotta eléje a tenyerét a manócska.

Több se kellett Jóskának, egyszeribe felszáradtak a könnyei, s nagy boldogan felcsapott. A járandóságban is egykettőre megegyezett a manócskával. Beszegődött hozzá kosztért, kvártélyért, s még fizetség is járt neki: minden hat napra a hetedik. A manócska megígérte erősen, hogy kitanítja a mesterségre, s ha kitanult, akár nála maradhat, akár a maga lábára állhat, mert a manóság jó kenyér, biztos kenyér, s nem kell hozzá egyéb, csak egy kerek erdő, no meg egy jó hosszú szakáll.

Jóska akkoriban ötesztendős volt, nem remélhette, hogy egyhamar hosszú szakálla nő. Így hát ebben a dologban egyelőre nem határozott.

Ott helyben, a kerek erdő legközepén rögtön munkához is láttak.

A manócska hozott egy kristálykannát, alig bírta cipelni, lehetett vagy egy gyűszűnyi. Abból töltögettek harmatot a virágok kelyheibe, a fűszálak hegyére is hintettek egy-egy cseppecskét. De az a kanna csodálatos kanna volt, az egyszer bizonyos, mert akármennyit töltögettek belőle, sohasem fogyott ki a hasából a harmat.

Mikor ez megvolt, hozott a manócska egy másik kannát, tarka színűt, azzal hintették a virágokra az illatot, kinek mi járt. Ennek csak egyetlen fortélya volt: nagyon kellett ügyelni a sorrendre, nehogy elvétsék. Uramfia! Micsoda kavarodás lett volna abból, ha a liliomra gyöngyvirágillatot locsolnak s a rózsára ibolyaszagot!

Hogy ezzel is megvoltak, hozott a manócska egy harmadik kannát, abból olajat töltögettek a jánosbogárkák lámpásaiba, hogy egész éjszaka fényesen világítsanak az erdő népének. Később meggyantázták a tücskök vonóját, tarkára pingálták a pillangók szárnyát, s ki tudja, mi mindent műveltek még.

A manócska eleinte sokat zsörtölődött Jóskával, el-elloccsantotta a drága harmatot, nem tisztította elég ragyogóra a jánosbogárkák lámpását, s elszakította a tücskök hegedűjének üveghúrját. De csakhamar pompásan beletanult a mesterségbe. Úgy kifényesítette a csillagokat, hogy az emberek feltekintettek a kerek égboltra, s örömmel mondogatták:

– Ej, be gyönyörű, csillagos éjszaka!

Az öreg manócska dicsérte a munkáját, s váltig mondogatta:

– Csakugyan méltó utódom leszel, te gyerek!

Hogy, hogy nem, egyszer egy éjszaka vaksötétség borult az erdőre. Nem tudta mire vélni a manócska a dolgot. Sorra járta a jánosbogárkákat, s hát látja, hogy mindegyiknek eltörött a lámpája. Rögtön tudta, ki a ludas a dologban. Ott termett Jóska előtt, s éktelenül lehordta, hogy így-úgy, nem ügyel a dolgára, pedig azt hitte, már minden munkát reá lehet bízni.

Jóska váltig mentegette magát és fogadkozott, hogy nem lesz többé vigyázatlan.

Másnap mégis azt látta az öreg manócska, hogy a virágkelyhekben nem csillan harmat, a fűszálak hegyén nem ragyog gyémántcsepp, ellenben a föld csupándoncsupa tócsa, pocséta. Rögtön tudta, hogy Jóska ludas a dologban, ő herdálta el a drága harmatot. Ott termett előtte, dirmegett-dörmögött, zsörtölődött, hogy mindegyre elvéti a dolgát; ki látott már ilyet!

Jóska váltig mentegette magát, és fogadkozott, hogy nem lesz többé vigyázatlan.

Harmadnap mégis azt látja az öreg manócska, hogy valaki a pillangók szárnyáról mind ledörgölte a hímport, megfakultak szegénykék, s nem tudnak röpködni, csak megülnek az ághegyen vagy a virágszirom peremén. Úgy megharagudott, hogy mérgében a saját szakállát cibálta, s csak akkor kapott észbe, amikor már egy jó csomót kirángatott. Akkor földhöz vágta a kitépett szakállt, rátaposott, s ott termett Jóska előtt.

Jóska megpillantotta a haragos manócskát, s menten átlátta, hogy kifelé áll a szekere rúdja. Ijedtében mind kifutott a vér az orcájából. Hogy jóvátegye a hibát, kérlelni kezdte kenyéradóját.

– Kedves manócska – mondta szíves szóval –, tudom, vigyázatlan voltam, nem ügyeltem a pillangók hímporára. De meglásd, olyat teszek ma, hogy kicsinybe veszed majd minden hibámat! Most mindjárt kiállom a próbát. Kinyitom a kaput!

A manócska egy cseppet sem örült ennek a fogadkozásnak, inkább elbúsulta magát, s jobb szemével olyan különösen hunyorgott, mintha egy előtolakodó könnycseppet akarna visszatessékelni a helyére.

Jóska pedig kézen fogta őt, s odavezette az irdatlan nagy vasalt kapuhoz. Szíve mélyén ugyan tudván tudta, hogy amíg világ a világ, ő a reteszt el nem éri, soha félre nem húzza, a kaput soha ki nem nyitja. De azért, buzgóságát mutatandó, erősen ágaskodott, nyújtózkodott. S hát uramfia! Könnyedén elérte a reteszt: megfogta s félrehúzta. A kapu abban a szempillantásban magától kitárult, s Jóska előtt ott fehérlett az országút, a távolban meg egy falu cseréptetői villogtak elő a lombok közül. Ámuldozva előrelépett kettőt, hogy szemügyre vegye a vidéket, majd nagy büszkén fordult hátra, s éppen mondani akarta, hogy lám, kiállotta a nagy próbát. De nem volt, akinek mondja. A kapu addigra bezárult mögötte. S a manócska úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. S nem volt sehol a kristálykanna, színültig gyémántos harmattal, sem a virágillatos kancsó, sem pedig az olajoskorsó a jánosbogárkák lámpásai számára.

Egyáltalán semmi sem volt ott, csak a csukott kapu mögött a kerek erdő, kerek erdőben harmattól csillogó fűszálak, illatot árasztó virágok, hímporos szárnyon lebbenő pillangók s jánosbogárkák, akik alig várták, hogy bealkonyodjék, s meggyújthassák lámpácskáikat.

S a távolban, a faluban megszólalt valami hívogató hangú kolomp. Alighanem az iskola csengettyűje.

Jóska megértette, hogy kitellett az ideje. Vállára vette tarisznyáját, markába fogott egy jó hajlós mogyoróvesszőt, s útnak eredt, hogy megkeresse igazi helyét, ahol se nem kicsi, se nem nagy, hanem éppen odaillő.

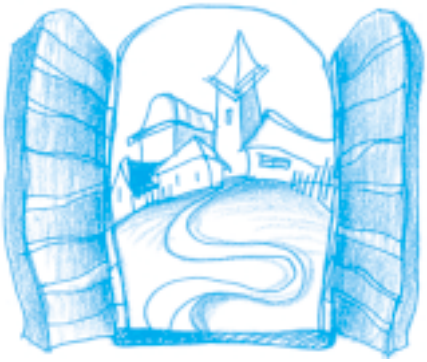

Mentovics Éva

Farsangi vigalom

Januári vigalom,
februári móka.
– Farsangoljuk, gyerekek! –
cserregi a csóka.

Csörömpöl a főszakács
zománcos fedője,
megrémül egy oroszlán,
iszkoljunk előle!

Farkas visz egy sültkappant
öreg nagyanyónak,
Piroska meg a vadász
vidáman dalolnak.

Sohasem volt, sose lesz
a cápának lába,
ám amott egy uszonyos
bakancsban riszálja.

Fánkhegyek az asztalon,
közepükben lekvár.
Ne akard, hogy unszoljuk,
vegyed, vigyed, edd már!

Kéményseprőnk maszatos,
lekváros a szája.
Biztos nem a kéményből
csöppenhetett rája.

Tömi be a fánkokat
egymás után sorra.
Vihognak a bohócok:
– Porcukros az orra!

Cirmos hátú cicuska
sajt-rudat kínálgat.
Egy kisegér cincogva
veszi el a tálat.

Morogja a komondor,
de most mégse bánja,
hiszen ő is mulatni
jött ide, a bálba.

Pirkadatig táncolunk,
hadd szóljon a nóta!
Ropjad velünk szaporán!
Ez ám a jó móka.

Tóth Anna

Farsang

Mi a farsang? Karnevál!
Februári maszkabál!
Dobozokban kő csörög,
bő szoknyában lány pörög!

Muzsikaszó szárnyalhat!
Jelmezes ló vágtathat!
Kergeti a kisherceg,
futkosástól lihegnek...

Hú, de vidám dáridó!
Fánk illata csábító!
Porcukor már ősz szakáll,
késő estig tart a bál!

Tóthárpád Ferenc

Keszkenő vagy kendő

Füledbe súgom, mire is vágyom,
a nagy toronyból kikiabálom,
táblát teszek falára,
mindenik oldalára:
te vagy a párom,
te vagy a párom!

Keszkenő vagy kendő,
egy pár ez a kettő!
Hat évem van, neked adom,
csizmám fényesre pucolom,
táncom neked járom!

Egy-két, egy-két, te vagy a párom,
te vagy a párom,
te vagy a párom!
Két-hár', két-hár', majd kitalálom,
mért nincs kötény a rokolyádon!

Keszkenő vagy kendő,
egy pár ez a kettő!
Kalapomat megemelem,
mosolyodon kacaj terem.

Espán Margaréta

Haladár halvány halálma

Kerek tónak szegletében,
Hínárerdő közepében,
Élt egy halsrác, halovány,
Uszonylaki Haladár.

Hal volt biz' ő kívül-belül –
Önmagával mégsem békül.
Hallgatag a balga hal,
Hallgatag, ha bajt kavar.

Volt is bajban, hej, de sokszor!
Rossz helyen volt mindig rosszkor.
Egyszer aztán Halmama
Elvitte őt oviba.

– Gyere, fiam, kis halacskám!
Hazaviszlek ebéd után.
Játssz, tanulj és okosodj,
alvás után mosakodj.

De Haladár csintalan,
S morcos, mint a tintahal.
Talált inkább két barátot,
Kit azután rosszba rántott.

Teknős Béla, Varan Gyula –
Együtt volt a három koma.
Törtek, zúztak, bömböltek,
Ebédnél meg böjtöltek.

– Béla, Gyula, Haladár,
Viselkedni kéne már!
Figyelni és tanulni –
Mondta nékik óvónéni.

Sopánkodott kis halhősünk:
Ő így ebbe beleőszül!
Lenne inkább sasfióka,
Erdőszéli vörös róka,

Hatalmas nagy bivaly, ökör,
De hal bizony nem marad ő!
Elindult hát egymagában,
Találkozott egy hallánnyal.

Nemes vérű aranyhal,
Keverve egy varanggyal.
– Kis hal, mit kérsz, megkapod! –
Fészekből nézd már a napot!

Repülhetsz, ha kinőtted –
Sasfióka lesz belőled!
Magas szikla ormán
Ül az úrfi trónján.

De repülni ugyan nem tud –
Innen vajon hová fut?
Újra jő az arany hallány,
Jót nevet hiú kis sasán.

– Mért nem repülsz, Haladár,
Hisz szabad vagy, ó, nagy madár!
Haladár csak legyintett:
– Nem jó ez így! Vigyél innen!

Zöld erdőben sok a móka,
Legyek inkább ravasz róka!
Rókalyukban kis herceg,
Örül, hogyha henceghet.

Hencegne, de vajon mivel?
Tán a jó sok teendővel?
A rókalét sem csupa móka,
Rókafinak sok a dolga:

Furfang-, csel- és vadászlecke –
– Nekem ez már ugyan nem kell!
Voltam kicsi eleget,
Kívánjunk most merészet!

Zöld legelő, hűvös árny,
Az ökröknek ez dukál!
De ökörként mégsem pihen,
Fáradt ő már, alig piheg.

Súlyos biz' a rozsdás eke –
Ennél rosszabb még lehet-e?!
Felnéz búsan a magas égre,
Könny szökik nagy fekete szemébe.

Eszébe jut a vizes haza:
– Menjünk most már inkább haza!
Jónak lenni nem is nehéz,
Ha kicsi szíved elég merész.

Kerek tónak szegletében,
hínárerdő közepében
Minden csupa boldogság,
Hisz hazatért Haladár.

Molnár Judit

A két ajándék

Derűs kéken ragyogott az égbolt, melegen szórta sugarait a Nap. Zsuzsa és Réka, az ikrek, jókedvűek voltak. Izgatottan várták a másnapot, mert tudták – szülinapjuk lesz: a kilencedik.

Szüleik nagyon szerették őket, alaposan el is kényeztették. Édesanyjuk tortát sütött nekik, édesapjuk pedig virágokkal és színes lufikkal díszítette a házat és a tornácot.

A kislányok teljesen egyformák voltak: hosszú, fekete hajuk a derekukig ért, szemük vidámkéken csillogott.

Már lefeküdtek aludni, mikor kopogtattak az ajtón. Hosszú szakállú öregember kért bebocsátást. A szülők még szorgoskodtak, készülődtek az ünnephez.

– Ajándékot hoztam – mondta az öreg.

Két ajándékcsomagot tett le az asztalra. Az egyik gyönyörűen be volt csomagolva virágos papírba. A másikon fehér csomagolás szerénykedett.

– Melyik kié?– kérdezte az anya.

– Válasszanak a kislányok– hunyorgott a bácsi, majd sietős léptekkel távozott.

Mikor másnap felébredtek az ikrek, szüleik felköszöntötték őket. Együtt fújták el a kilenc gyertyát a tortán. Az apa és az anya odaadta a saját és az öregember ajándékait.

Kettejük közül Réka volt a szerényebbik. Zsuzsa azonnal megkaparintotta a díszes csomagolású dobozkát. Kibontotta, és legnagyobb csalódására teljesen üres volt.

– Buta, rossz bácsi! – kiáltotta, és földhöz vágta.

Réka bontogatni kezdte a maga csomagját. Arra gondolt, bármit is kap, megosztja testvérével. Ahogy felnyitotta a doboz tetejét, meglepő dolog történt. Belsejéből csillogó por szállt fel, kavargott a levegőben, majd hirtelen felszívódott, egyenesen a gyermek szívébe. Réka teste átmelegedett, szeme könnyes lett.

– Olyan jó... – suttogta a rémült szülőknek.

Az ajándék három érzelem volt: a Szeretet, a Bátorság és az Önzetlenség.

Zsuzsa irigykedve nézte testvérét.

– Buta, gonosz öregember! – ismételgette, és kirohant az ajtón.

Szüleik döbbenten álltak. A torta ottmaradt érintetlenül.

– Ne aggódjatok, visszahozom – mosolygott Réka.

Szemében meleg fény gyulladt, ahogy kilépett testvére után az udvarra.

Napfény cirógatta arcát, amint elhagyta a piros tetős házukat, fenyőkkel teleültetett kertjüket. Zsuzsa ezalatt a közeli erdő felé rohant. Úgy érezte, szétveti az irigység, a méreg. Miért a hasonmása kapta az érzelmeket? Ráadásul mind a hármat! Habár... az is igaz, hogy ő választott így. Most már saját magára is dühös volt. Szaladt, szaladt előre...

Réka friss erővel ügetett a nyomában. Utolérte, s ekkor újabb meglepetés következett. Az erdő szélén ott állt az öregember. „Ez biztos az, aki az ajándékokat hozta”– gondolták a kislányok.

– Boldog születésnapot!– üdvözölte őket az öreg mosolyogva.

Zsuzsa félrelökte őt, és elszaladt. Réka megállt, megköszönte az ajándékot. Szomorúan nézett a bácsira.

– Te varázsló vagy? – kérdezte.

– Igen – hangzott a válasz.

– Segíts nekem... Hogyan osszam el Zsuzsával a Szeretetet, a Bátorságot, az Önzetlenséget?

– Neked kell rájönnöd – mondta a varázsló.

Hirtelen eltűnt, egy felvillanó lila fény kíséretében.

Így hát Réka elindult ikertestvére után. Jócskán lemaradt.

Délutánba fordult az idő, mire változott a táj. Sziklás, köves térség vette körül.

„Istenem, mi van, ha Zsuzsa lezuhan egy szikláról?!”– hasított belé a félelem.

Baljós sejtelme beigazolódott. Odaért egy sziklához, lenézett, és elborzadva látta, hogy a másik kislány egy néhány méterrel lejjebb lévő párkányon fekszik, és keservesen sír.

– Zsuzsa, Zsuzsikám! – kiáltotta sírva.

Amaz felnézett, szétmaszatolta a könnyeit.

– Réka, segíts!!!

Az ijedtségen kívül nem esett baja. Réka lefelé kezdett mászni. Nem félt. Egyetlen gondolat hajtotta: meg kell mentenie testvérét...

Lemászott hozzá, átölelték egymást. Zsuzsa hálát érzett, eltűnt belőle az irigység szikrája is.

– Megosztanám veled a születésnapi ajándékom, kedves, egyetlen testvérkém – pityergett Réka.

Ebben a pillanatban megtörtént az újabb csoda. Réka szívéből felszállt a csillogó gyémántpor egy része, és Zsuzsa szívébe költözött. Egyenlően oszlott el az ikrek között a Szeretet, a Bátorság és az Önzetlenség. Régebben sokat civakodtak, de ez ott és akkor egy életre eltörlődött.

– Most már hazamehetünk – szólalt meg egy hang felülről.

Felnéztek. Ott állt a vénséges varázsló a szülőkkel együtt. Mosolyogtak.

Mikor otthon asztalhoz ültek, köztük volt az öregember.

– Boldog születésnapot kívánok nektek! – kezdte köszöntőjét. – A mai napon lettetek igazán jó testvérek. Az egymás iránti Szeretet átsegít majd titeket minden nehézségen. A Bátorságotok elvezet ahhoz, hogy mindig minden helyzetben kiálljatok egymásért. Az Önzetlenség pedig megosztatja veletek azt, ami éppen az egyiknek lesz, a másiknak nem...

A házat virágillat és ünnepi hangulat lengte be. Az asztal alatt összekulcsolódott két kis kezecske, az igaz testvéri összetartozás örök jelképeként...

Láng Zsolt

Három vagy négy kívánság

Amikor kicsi voltam, akadtak napjaim, amikor teljesült három kívánságom. Három vagy négy. Egyik reggel efféle napra ébredtem, anélkül persze, hogy előre tudtam volna. Azt gondoltam, ez a nap is olyan, mint a többi, valahogy majd csak eltelik.

Ildike húgommal játszadoztam, azaz neki nem volt kedve hozzám, a kockáival volt elfoglalva.

– Jaj, de szamár vagy! – kiáltottam rá, s ő abban a minutában nagyfülű, vég nélkül iázó szamárrá változott.

Meglepődtem, azonfelül fintorogtam, mert hát a szamár kicsit büdös volt, s mint az *Adj aranyat, csacsikám* mesében a kicserélt jószág, ő sem aranyat szórt a szőnyegünkre.

– Disznó vagy! – dohogtam ismét, s mondanom se kell, hogy Ildike, vagyis a csacsi egyszeriben disznóvá változott.

Én zavaromban még megtoldottam:

– Koszos disznó! – mire az addig takaros, süldőféle malacból amolyan mocsári, pocsolyafaló, utálatos jószág lett.

– Hogy vigyen el a fene!

Bizony meghallgatásra talált a kívánságom. Megjelent a Fene, hóna alá kapta az Ildike-disznót, és elviharzott vele.

Ekkor ijedtem meg igazán: mit szólnak a szüleink, mi lesz velünk, mi lesz velem?

– Bárcsak visszacsinálódna minden! – fohászkodtam, de ellőttem puskaporomat, aznap több kívánságom már nem teljesülhetett.

Elindultam, mi mást tehettem volna, hátha megtalálom Ildike húgomat, legalább malac formájában!

Amint mentem, mendegéltem, majdnem ráléptem egy hangyára. Utolsó pillanatban szerencsére észrevettem. Elindultam mögötte, vigyáztam, mások se lépjenek rá, tereltem az embereket. (Veled is találkoztam, igen. Ugye, emlékszel, egyszer valaki félrelökött, nehogy rátaposs egy hangyára. Én voltam az.)

A hangya hazaérkezett, és mielőtt eltűnt volna, megfordult, hogy hálatelt szavakkal megköszönje védőőrizetemet:

– Jótett helyébe jót várj! Mi a kívánságod?

Én elmondtam, mi járatban vagyok, s bizony egy kövér könnycseppet is hullattam, szinte vesztét okozva védencemnek.

– Segítek rajtad – felelte a hangya, azzal belefújt egy apró kürtöcskébe. A kürt szavára pillanatok alatt milliónyi hangya jelent meg, és perzsaszőnyegként sorakozott fel előttem. Nekem csak a szőnyegre kellett ülnöm, ők felemelkedtek (szárnyas hangyák voltak), s röpítettek föl-föl, a Hold felé, tudniillik ott lakott a Fene.

A Fene szokásai közé tartozott, hogy egész nap egy kukkerral lesett lefelé. Amint észrevett a hangyaszőnyeg hátán, tudta, miért jöttem. Előfüttyentette sárkányát, fölpattant a hátára, azzal: rohamra! Le akart döfni. Összecsaptunk valahol félúton, Föld meg Hold között. Én megfelelő pillanatban lehajoltam, ő képtelen volt lefékezni, a lendület lesodorta a sárkányról, belezuhant a feneketlen szakadékba.

Akkor aztán simán leszálltunk a Holdra. Mindjárt megtaláltam Ildikét. Már nagyon éhes volt. Sajnos nem tudtam visszaváltoztatni, így hát a hónom alá kaptam, úgy repültünk vissza. Egy szerencsés fordulattal megoldódott a gondunk is: amikor elsuhantunk a szivárvány alatt, Ildike húgom visszaváltozott emberi alakjába. Akkor tudtam meg, hogy aki átmegy a szivárvány alatt, teljesül a kívánsága még akkor is, ha aznap amúgy már nem teljesülhetne több.

Így, amire szüleink hazaértek, csak a szoba volt kirívóan felfordítva. Azt mondták, úgy nézett ki, mint egy disznóól.

A remény kék virágai

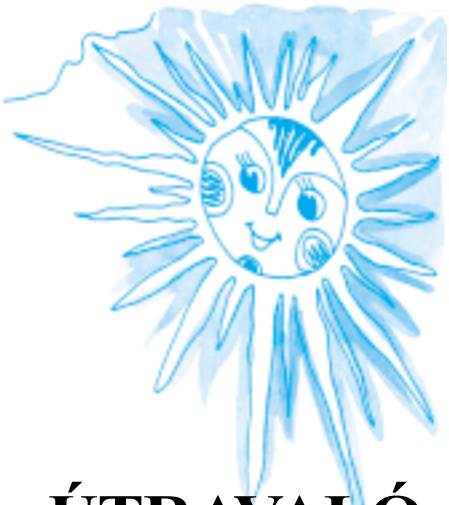

ÚTRAVALÓ

Szeszélyes tél volt. A megszokotthoz képest jóval melegebb volt, de a metsző szél újra és újra végigsöpört a városon. Csak hogy lássa a világ, ki is az úr.

A ház tövében hat kankalinbokor aludta téli álmát. Az egyik melegebb délután a középső tövek magukhoz tértek, s – látva a ragyogó napsütést, hallva a madarak énekét – elindították kis bimbóikat az égszínkék ég felé. Az apró kék szirmok szétterültek a levegőben, s szomjasan itták a napsugarakat.

– Ó, jön a tavasz! – sóhajtott egy anyóka, amint elhaladt a virágok mellett. – Ki hitte volna, hogy még látom a virágokat? Pedig azt gondoltam, ez a tél lesz az utolsó az életemben. Hm… Megyek, és mégis csak kiváltom a gyógyszereket, amit a doktor kiírt. Hátha új erőt kapok tőlük. Ha már ilyen közel van a kikelet, nem halhatok meg anélkül, hogy látnám…

Az éjszaka nem volt kegyes a virágtövekhez. A fényesen ragyogó csillagok tehetetlenül nézték végig, amint a kegyetlen északi szél sorra oltja ki az életet a kis virágfejekből. Reggelre nem maradt más a virágágyásból, mint néhány megtépázott virágtő.

Teltek-múltak a napok, s egyszer csak ismét tavaszi meleg borította el a kis városkát. A kankalinbokrok is mozgolódni kezdtek: most már biztos, hogy itt van a tavasz. A bimbók újra elindultak, a szirmok ismét kitárultak, s újabb csodáló állt meg a kiskert előtt.

– De gyönyörűek ezek a virágok! – ujjongott a fiatal lány. – Mintha ide pottyant volna egy darab az égből. Apukának volt ilyen szeme… Emlékszem, egyszer azt mondta, a virág az Isten mosolya: ha látok egy virágot, amelyik megdobogtatja a szívemet, tudjam, hogy az Isten üzen általa. Most vajon mit üzen? Bárcsak érteném! Talán ideje lenne elmenni a templomba, hátha ott meghallom az ő szavát. Jó lenne megint hinni, mint gyermekkoromban… Nahát, éppen harangoznak! Értem az üzeneted, Uram! A templomban találkozunk!

A virágok mit sem törődtek a lányka elhatározásával, csak élvezték a szellő pajkos cirógatását. Az este azonban nem sok jót tartogatott. Először csak megdermesztette a virágokat, majd napról napra hidegebb lett az idő. Végül egy hajnalon egészen lefagytak a virágok.

Kemény, zord tél következett, köd borított mindent, a köveken hangosan kopogtak a léptek. Mindenki szorosan belebújt a kabátjába és a gondjaiba. Egy délután azonban ismét a meleg vette át az uralmat. Feleng edett a fagy, előbújtak a kertek énekesei, s az éltető napsugár cirógatni kezdte a virágtöveket.

– Már nem hiszek neked! – húzta magát össze a virágtő. – Amint kiengedem a virágaimat, lefagynak a metsző szélben. Miért tenném ki magamat felesleges fájdalmaknak?

A napsugár azonban nem adta fel, tovább simogatta a kiskertet.

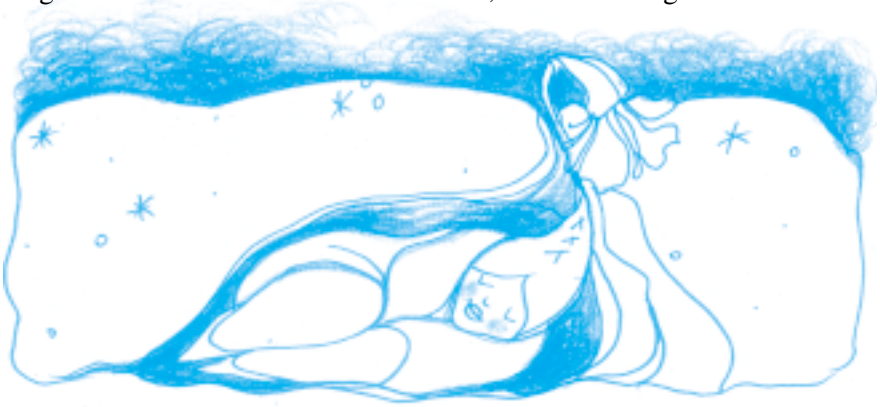

És győzött. A kis bimbók óvatosan kidugták a fejüket, s érezve a meleg ölelését, kitárták szirmaikat a napsütésnek. Aztán éjszaka újra lefagytak…

– Ez hihetetlen! – állt meg egy nap csodálkozva a férfi az ágyás előtt. – Ahányszor erre járok, mindig tele van virággal ez a kiskert. De hiszen fagyosak az éjszakák, hogy nem fagynak meg ezek a növények? Vagy minden meleg újra előcsalja a virágait? Micsoda kitartás ez egy gyenge kis virágtól! És én még azt hittem, hogy már nem bírom tovább. Ha ebben a kis semmiségben ekkora életerő van, én sem adhatom fel az álmaimat ilyen könnyen!

Jött az éjszaka, de ezúttal a hajnal is életben találta a virágokat. Nem látta ugyan a szirmokat, mert vastag fehér hótakaró födte el őket a szeme elől. De ha valaki közelebb ment az ágyásokhoz, hallhatta, ahogyan a hókristályok csacsognak a virágokkal. Egy anyókáról beszélgettek, aki meggyógyult; egy lánykáról, aki ismét megtalálta a békességet; egy férfiról, aki merészen szembeszállt az irigykedő munkatársaival…, és ki tudja, még hány emberről, akik látták a kankalin harcát a téllel, és erőt merítettek belőle, szívükben hordozva tovább a remény kék virágait.

Olasz Tímea

Bibliai ábécé

Márk evangéliuma. A második evangélium az Újszövetségben, de ez készült el elsőnek. A legrövidebb és legegyszerűbb az evangéliumok közül. Szerzője valószínűleg János Márk, talán éppen az az ifjú, aki Jézus letartóztatásakor az ingét otthagyva menekült el. Az ő anyjának, Máriának a háza lett a jeruzsálemi gyülekezet első központja, Péter is ide jött a börtönből való csodálatos szabadulása után. Márk Barnabás unokaöccse volt, ezért ő is együtt ment Pállal és Barnabással első missziói útjukra, de mivel Pergéből visszafordult, Pál nem vitte többé magával. Ezután Péterhez csatlakozott, aki nagyon megkedvelte és „fiának" nevezte. Később Pál is megengesztelődött iránta. Első fogsága idején vele volt Rómában, második fogságából pedig ezt kérte Timóteustól: „Márkot vedd magad mellé és hozd el magaddal, mert hasznát veszem a szolgálatban. Rövid, világos mondatokban írta meg evangéliumát, mint aki szemtanúktól, főként Pétertől értesült az eseményekről. Legrészletesebben Jézus életének utolsó heteiről írt.

Márta. A betániai Mária és Lázár testvére. Egy alkalommal, amikor náluk volt Jézus, Mártát teljesen elfoglalta a felszolgálás, Mária azonban csak Jézus beszédét hallgatta. Ezért Márta zsörtölődött is, és kérte Jézust, szóljon Máriának, hogy segítsen neki. Jézus azonban erre azt felelte: „Márta, Márta, sok mindenért aggódol és nyugtalankodol, pedig csak egy a szükséges dolog. Mária a jobbik részt választotta." De Lázár halálakor Mártának mondta Jézus ezeket az igéket: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él, és aki él és hisz énbennem, az soha meg nem hal. Hiszed-e ezt?" Erre Márta ezt a hitvallást tette: „Igen, Uram, én hiszem, hogy te vagy a Krisztus, az Isten Fia."

Máté evangéliuma. Máté a tizenkét apostol egyike volt, akit Jézus a kapernaumi vámszedő széktől hívott el (akkor még Lévinek hívták). Evangéliuma első az Újszövetségben, Márk evangéliumának sok további részlettel való kiegészítése. Máté elsősorban a zsidóknak és zsidó-keresztényeknek szánta evangéliumát, ezért azt domborítja ki benne, hogy Jézus a megígért Messiás, akiben beteljesedtek az ószövetségi ígéretek. Ezek az ígéretek azonban nemcsak a zsidóknak szóltak, hanem az egész világnak. Elbeszélését Jézus származásának Ábrahámtól való levezetésével kezdi, majd születésétől haláláig és feltámadásáig kíséri életét. Jézus számos mondását és tanítását a Hegyi beszédben foglalta össze. Jézus példázatai közül a búzáról és a konkolyról, a gonosz szolgáról, a szőlőmunkásokról, az öt okos és öt bolond szűzről, a juhokról és a kecskékről szólót néhány mással együtt csak Máté jegyezte fel. Evangéliumát a feltámadott Úrnak a tanítványokhoz intézett missziói parancsával és a keresztség sákramentumainak igéivel zárja: „Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, s tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek. És íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig."

Mátyás. Jézus feltámadása után a tanítványok az áruló Júdás helyére egy új tizenkettediket akartak választani. Két jelöltjük volt Jézus tágabb tanítványi köréből. Sorsot vetettek rájuk, és Mátyásra esett a választás. Az ő neve azonban csak itt fordul elő az Újszövetségben, később sem hallunk róla.

Megdicsőülés. Jézusnak a „megdicsőülés hegyén" (a Hermonon vagy a Tábor-hegyen) történt átváltozása Péter, Jakab és János szeme láttára ment végbe. Ezt a három tanítványt vitte fel magával a hegyre, s ott, miközben „szemük láttára elváltozott (Jézus): arca fénylett, ruhája pedig fehéren ragyogott, megjelent előttük Mózes és Illés". Péternek annyira tetszett ez a látomás, hogy ott szeretett volna maradni az Úrral és az Ószövetség e két nagy prófétájával. De amíg ezt javasolta, fényes felhő árnyékolta be őket, és hang hallatszott a felhőből: „Ez az én szerelmes Fiam, akiben gyönyörködöm, őt hallgassátok!" E szózat hallatára arcra borultak és nagyon megijedtek. Amikor Jézus megszólította őket, már csak őt látták egyedül. A hegyről lejövet meghagyta nekik Jézus, hogy erről a látomásról csak az Emberfia feltámadása után szóljanak.

Megiddó. Az egyik erős város Izrael északi részén, Issakár földjén. Józsué foglalta el. Régészek Salamon király lóistállóinak a maradványait tárták fel itt. Megiddónál esett el a csatában Jósiás, Júda királya Kr.e. 608-ban, amikor szembeszállt az Asszíria meghódítására indult Nékó egyiptomi fáraóval.

Megkövezés. Ez volt a zsidóknál a halálos bűnön tetten ért ember kivégzésének a szokásos formája. Az első köveket a vétket igazoló két tanúnak kellett rádobnia.

(Cecil Northcott *Bibliai lexikon gyerekeknek* című könyve alapján)

Olvastad már?

Ugye Te is hallottad már, amikor a felnőttek – sóhajtva, legyintve, ki pedig felháborodva – azt mondják: A mai gyerekek nem olvasnak, csak a képernyőt bámulják…

Mi másként gondoljuk. Hiszünk abban, hogy Ti is szeretitek a könyvet. Ebben a rovatunkban egy-egy közkedvelt ifjúsági regényből vagy meseregényből mutatunk be egy szemelvényt. Azok számára, akik még nem olvasták: kedvcsinálóul, azoknak pedig, akik már kétszer vagy háromszor is: az emlékek felidézéséül.

Jules Verne

Dél csillaga

(Részlet)

Egy kis tudomány a jó barátság jegyében

A fiatal mérnök – becsületére legyen mondva – nem azért jött Griqualandba, hogy ebben a kapzsi, részeges, dohányfüstös légkörben töltse az idejét. Arra kapott megbízást, hogy az ország egyes területeiről helyrajzi és geológiai felvételeket végezzen, gyémánttermő sziklákból és talajokból mintákat gyűjtsön, és azokat a helyszínen tüzetes elemzésnek vesse alá. Így elsősorban nyugodt lakásról kellett gondoskodnia, ahol berendezheti laboratóriumát, ahonnét mint központból elkezdheti az egész bányakörzetre kiterjedő kutatásait.

Mindjárt fölkeltette figyelmét az a kis domb, amelyen Watkins majorsága emelkedett. Úgy látta, kiválóan alkalmas hely a munkálatai számára. Eléggé távol van a bányászteleptől, hogy ne zavarja túlságosan a lármás szomszédság, és alig egyórai sétával a legtávolabbi kopjékra is kényelmesen eljuthat, hiszen az egész gyémánttermő körzet nem nagyobb tíz-tizenkét kilométer kerületű térségnél. Így aztán alig fél nap alatt kiválasztotta Watkins egyik elhagyott viskóját, megegyezett vele a bérösszegben, és be is költözött. Egyébiránt a farmerral könnyű volt szót érteni. Watkins nagyon unta a magányosságot és őszintén örült, hogy egy fiatalember telepszik le közelében, akivel bizonyára jól el tud majd szórakozni.

De ha Watkins arra számított, hogy lakójában jó lakomatársra vagy egy korsó gin mellett kitartóan elüldögélő ivócimborára talál, alaposan csalódott. Alighogy lombikokból, olvasztókemencékből és kémlőszerekből álló felszerelésével a használatra átengedett házikóban berendezkedett – s még mielőtt laboratórumának legfontosabb műszerei megérkeztek volna –, Cyprien máris megkezdte a körzetben geológiai kirándulásait. Esténként pedig, amikor fáradtan hazatért s lerakodott – mert a bádogdoboza, a tarisznyája, minden zsebe, de még kalapja is tele volt kőzetdarabokkal –, több kedve volt ágyára vetni magát és elaludni, mint Watkins úr ócska történeteit hallgatni. Ráadásul keveset dohányzott és még kevesebbet ivott. Mindezek a tulajdonságok csöppet sem tették alkalmassá a vidám koma szerepére, amit a farmer szánt neki.

Cyprien azonban olyan nyíltszívű és jólelkű, oly okos és szerény, érzésben és viselkedésben oly őszinte volt, hogy feltétlenül meg kellett őt szeretnie annak, aki vele sűrűn találkozott. Mr. Watkins talán számot sem adott magának arról, hogy a fiatal mérnök iránt több tiszteletet érzett, mint bárki iránt azelőtt. Hát még ha jól bírta volna az italt! De mit lehet kezdeni egy emberrel, aki soha egy csepp gint le nem eresztett a torkán? Rendszerint ide lyukadt ki a farmer, amikor véleményt próbált alkotni a bérlőjéről.

Watkins kisasszony rögtön őszinte jóbaráti viszonyba került a fiatal tudóssal. Finom modorú, rendkívül értelmes embernek ismerte meg, amilyennel megszokott környezetében nemigen találkozott. Így hát örömmel ragadta meg a váratlanul kínálkozó alkalmat, hogy a kísérleti kémia alapfogalmaival egészítheti ki eléggé alapos és változatos ismereteit, amelyeket eddig tudományos művek olvasása útján szerzett.

Roppantul érdekelte a fiatal mérnök laboratóriuma a sok furcsa készülékkel. Főként a gyémántról szeretett volna minél többet megtudni, erről a drágakőről, mely ezen a vidéken oly fontos szerepet játszott az emberek társalgásában és kereskedelmi kapcsolataiban. Igazat megvallva, Alice meglehetősen hajlamos volt arra, hogy a gyémántban ne lásson mást, mint közönséges kavicsot. És észrevette, hogy Cyprien nem kevésbé kicsinylően vélekedik erről az ásványról. Ennek az érzelmi közösségnek volt is némi része a köztük hirtelen szövődött barátságban. Bátran elmondhatjuk, hogy egész Griqualandban csak ők ketten nem hitték, hogy az élet egyetlen célja felkutatni, köszörülni és áruba bocsátani ezeket a kövecskéket, amelyek után világszerte oly mohón áhítoznak az emberek.

– A gyémánt – jelentette ki egy ízben a fiatal mérnök – egész egyszerűen tiszta carbonium. Nem egyéb, mint egy darabka kristályosodott szén. El lehet égetni, mint a közönséges parazsat, és éppen ez a gyúlékonyság volt az, ami először sejtette meg igazi ter-

mészetét. Newton, aki oly sok mindent megfigyelt, annak idején észrevette, hogy a csiszolt gyémánt minden más átlátszó tárgynál jobban töri a fényt. Mivel pedig tudta, hogy a legtöbb gyúlékony ásványnak ugyanez a jellegzetessége, ebből, szokott merészségével, azt a következtetést vonta le, hogy a gyémánt szükségképpen gyúlékony. A tapasztalat őt igazolta.

– De Méré úr – kérdezte a lány –, ha a gyémánt nem egyéb, mint szén, akkor miért olyan drága?

– Azért, Alice kisasszony – felelte Cyprien –, mert nagyon ritka, mert a természetben csak szórványosan található. Hosszú időn át csak Indiából, Brazíliából és Borneóból szerezték be. Bizonyára nagyon jól emlékszik még azokra az időkre; hiszen akkor már hét- vagy nyolcéves volt, amikor ebben a dél-afrikai tartományban először jelezték a gyémánt előfordulását.

– Persze, hogy emlékszem – kapott a szón Miss Watkins. – Egész Griqualandban mindenki megkótyagosodott! Lépten-nyomon lapáttal és csákánnyal felfegyverkezett embereket lehetett látni. Minden földet feltúrtak, még a patakokat is más irányba terelték, hogy felkutassák a medrüket, álmukban is gyémántokról beszéltek. Akármilyen kicsi voltam is, mondhatom, Méré úr, még az én fejecskémet is megzavarták. De azt mondta az imént, hogy a gyémánt azért drága, mert ritka… Ez az egyetlen értékes tulajdonsága?

– No, nem éppen, Miss Watkins. A köszörült gyémánt átlátszósága, fénytöréséből eredő szikrázása, maga a köszörülési eljárás nehéz és bonyolult volta, és végül a kő különleges keménysége csupa olyan tulajdonság, ami ezt az ásványt a tudós szemében igen érdekessé, és tegyük hozzá, az iparban hasznossá teszi. Amint tudja, csak a saját porával csiszolható, és éppen ez az értékes keménysége teszi lehetővé, hogy néhány éve már sziklafúráshoz is felhasználják. Ennek a drágakőnek segítsége nélkül nemcsak az üveg és más kemény anyag megdolgozása ütközne nehézségbe, de alagutak, bányaaknák, artézi kutak fúrásával is sokkal nehezebben lehetne boldogulni.

– Most már értem – mondotta Alice, aki egyszerre becsülni kezdte a szegény gyémántot, amit eddig annyira lenézett –, de mondja csak, Méré úr, mi is tulajdonképpen a szén, amelyről azt állítja, hogy kristályos állapotban a gyémántnak az anyaga; valahogy így kell mondani, nem?

– Egyszerű, nem fémes kőzet, mégpedig a legelterjedtebbek egyike a természetben. Kivétel nélkül minden szerves anyagban, a fában, a húsban, a kenyérben, a fűben jelentékeny arányban van jelen. Sőt ezeknek az anyagoknak vegyrokonsági fokát az határozza meg, hogy a szén, vagyis carbonium, milyen mennyiségben található bennük.

– Milyen érdekes! – tűnődött Miss Watkins. – Eszerint ezek a bokrok itt, a rét füve, a fák, melyeknek árnyékában ülünk, Dada struccom húsa, én és ön, Méré úr, részben szénből vagyunk, akárcsak a gyémánt? Földünkön tehát minden csupa szén?

– Úgy bizony, Alice kisasszony, már meglehetős régen sejtették, a mai tudomány napról napra világosan bizonyítja ezt a tényt! Vagyis, jobban mondva, egyre inkább afelé hajlik, hogy csökkentse az egyszerű elemek számát, amely szám sokáig szent és sérthetetlen volt. A színképelemzés egészen új távlatokat nyitott a kémia területén. Lehetséges tehát, hogy az a hatvankét anyag, amelyeket eddig mint egyszerű vagy alapelemeket ismerünk, voltaképpen egy és ugyanazon atom, talán a hidrogén, más-más elektromos, dinamikus és hő állapotban való megjelenése!

– Jaj, egészen megijeszt, Méré úr, ezekkel a nagy szavakkal! – kiáltott Miss Watkins. – Beszéljen inkább a szénről. Hát maguk, vegyész urak, a szenet nem tudják ugyanúgy kristályosítani, mint például a ként, aminek oly szép tű alakú kristályait mutatta nekem a múltkoriban? Így sokkal kényelmesebb lenne, mint aknákat fúrni a földbe, amíg gyémántra nem akadunk!

– Már sokszor próbálták megvalósítani azt, amit mond, Alice kisasszony – felelte Cyprien. – Többen kísérleteztek mesterséges gyémánt előállításával a szén kristályosítása útján, és hozzátehetem, hogy kísérletük bizonyos mértékben sikerült is. 1853-ban Despretz, újabban pedig egy angol tudós gyémántport állított elő oly módon, hogy rendkívül erős elektromos áramot vezetett keresztül légüres térbe helyezett, minden ásványi anyagtól megtisztított, égetett cukorral preparált szénhengereken. De a problémának ipari szempontból megfelelő megoldását mind ez ideig nem találták meg. Egyébként valószínű, hogy ez már csak idő kérdése. Maholnap felfedezik, sőt talán már ebben az órában, amikor önnel, Miss Watkins, beszélek, föl is fedezték a gyémántcsinálás módját!

Így szoktak diskurálni, mikor a farm mellett húzódó homokos tornácon sétálgattak, vagy a szellős verandán este, a délszaki égbolt csillagainak tündöklésében gyönyörködtek.

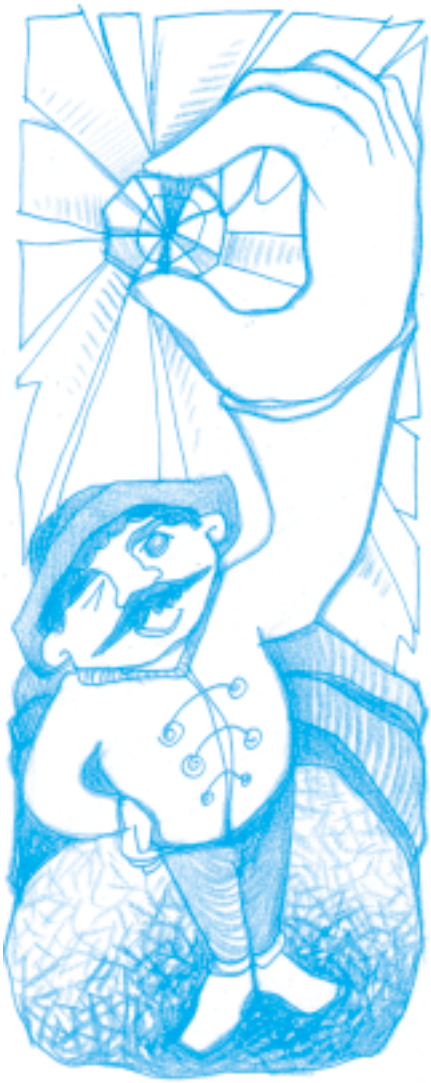

Csukás István

Hideg szél fúj

(Dal a hóemberről)

Hideg szél fúj, hogy az ember
Majd megdermed.
Kinek jó ez? Csak a kövér
Hóembernek!

Szeme szénből, az orra meg
Paprikából.
Lába nincs, de minek is, ha
Úgysem táncol.

Ütött-kopott rossz fazék a
Tökfödője,
Megbecsüli, hiszen jó lesz
Még jövőre.

Seprűnyél a nagyvilági
Sétapálca,
El is mehetne, ha tudna,
Véle bálba.

Ilyen ő, az udvarunkon
Nagy gavallér,
Bár rajta csak ujjal rajzolt
Az inggallér.

Mégse fázik, mikor minden
Majd megdermed,
El is mennék, ha lehetne,
Hóembernek!

Nagy Bandó András

Széncinege

Lám, az akác rügyet bontott,
árnyékot vet már a lomb.
Száz orgona kivirágzott,
mára elfogy mind a gond.
Így beszél a cinkenép:
ablakszárnyat nyitni kék!

Itt laknak a Pistiék,
emitt meg a Kittiék.
Ott laknak a Krisztiék,
amott meg az Ildiék.
Én pedig csak bekiáltok,
s elmondom, hogy mire várok:
Pistiék! Kittiék! Krisztiék! Ildiék!
Ablakszárnyat nyitni kék!

Nézd, a tuja deresedik,
fagyok jönnek vészesen.
Fészkem alja jegesedik,
nem megyek el télen sem.
Így beszél a cinkenép:
forró teát inni kék!

Itt fáznak a Pistiék,
emitt meg a Kittiék.
Ott fáznak a Krisztiék,
amott meg az Ildiék.
Én pedig csak bekiáltok,
s elmondom, hogy mire várok:
Pistiék! Kittiék! Krisztiék! Ildiék!
Forró teát inni kék!

Majtényi Erik

Zúzmara

Mintha csak igazgyöngy
hullana,
megül az ágon a
zúzmara,
fehéren s kéken
fölragyog,
akár a nappali
csillagok,
akár a gyémántos
ékszerek –
vedd csak a kezedbe:
szétpereg.

Akárhogy áhítja,
kívánja,
nincsen a télnek
virága,
pedig a szépet
kedveli,
szüntelen vágyik rá,
kell neki,
ezért ölt kék s fehér
cicomát,
gyöngyös és gyémántos
zúzmarát.

Donkó László

Márciusi vers

Március van,
Tizenhat fok,
Gyepszélen
A tücsök pattog…
Hangyasereg
Vonul egyre
Fűcsomóra,
Göröngyökre.
Túr a vakond,
Nő a dombja;
Az első méh
„Züm-zöm” – mondja.
Tél s a tavasz
Összezördül.
Vidul a táj,
Kékül-zöldül.

Tordon Ákos

Jégeső

Haragos égből zúdul a víz,
hallgat a rigó, hallgat a csíz,
issza a záport, issza a föld,
utána zöldebb lesz, ami zöld.

Nézd csak, kis rigó, nézd csak, kis csíz,
körötted zubog, zuhog a víz,
szakad a zápor, dördül az ég –
záporos égből koppan a jég.

Jókedvű magyar irodalmunk

Szemezgetés Petőfi Sándor költészetéből (2. rész)

Petőfi Sándor egyes verseit olvasva arra a következtetésre juthatunk, hogy legismertebb költőnk nem nagyon vett komolyan bizonyos dolgokat, gyakran még önmagát sem tekintette megbízható, komoly embernek.

A mélyebb tartalmú versei között költőnk időről időre visszatér a népiesnek nevezett, vidám műfajhoz, ez az **életkép**, ennek a műfajnak az egyik méltán híres gyöngyszeme a *Szeget szeggel* című.

Petőfi Sándor *Szeget szeggel* című verse vicces, tréfás, könnyen olvasható és mondható, ráadásul sok szín van benne. A mindennapi élet valamely jellemző alakját, most egy pórul járt udvarló helyzetét, kacagtató esetét örökíti meg a versben beszélő.

Szeget szeggel

Jaj, a hátam, jaj a hátam
Odavan!
Szomszéd bácsi kiporozta
Csúfosan.
Átkozott a görcsös fütykös
Somnyele!
Mellyel engem oly pogányúl
Csépele.

Mért is tart hát kertet s benne
Körtefát?
És az isten rá gyümölcsöt
Minek ád?
Csábitólag kandikált a
Körte rám;
Csábjait ki már sehogysem
Állhatám.
...
A deákné vászonánál
Ő se' jobb:
Engem dönget a lopásért
S szinte lop;
Lopni jár ő, csókot lopni
Nénihez,
Míg anyánk a Bibliában
Levelez.

Tegye lábát ablakunkhoz
Ezután:
Fogadom, nem nézek által
A szitán.
Megugratni vagy anyánkat
Hívom át,
Vagy leöntöm dézsa vízzel
A nyakát!

Petőfi Sándor egyik első sikeres **helyzetdal**a a *Befordúltam a konyhára…*, 1843-ból való, és hamar meg is zenésítették, ez is segítette ennek a költeménynek a roppant erejű népszerűségét.

A *Befordúltam a konyhára…* kezdetű *dal* lényege csak ennyi: úgy tett az elbeszélő, mintha pipagyújtani menne be a konyhába, pedig a leány kedvéért ment, bizonnyal azért, mert belészeretett.

Ez a csipetnyi történet mennyi kedves fordulattal, játékos elszólásokkal, visszavonással, humoros igazítással jut el a két utolsó sor nyílt beszédéig, a nyilvánvaló csattanóig. A pipagyújtás csak ürügy, ezt ne feledjük! A vers nem azzal kezdődik, hogy „úgy tettem, mintha...", hanem egyenes állítással: „rágyújtottam a pipára", s csak azután javítja ki magát: „Azaz rágyújtottam volna" stb. A színlelésben rejlik ennek a versnek a kettőssége.

A két versszaknak egyszerű furfangon alapul a humora, hogy a leány kedvéért ment be a konyhába ez a legény. A dal továbbhaladása úgy történik, hogy a látható kép egyik eleme a lobogó tűz, ezt a leány rakta, a másik egy párhuzamos állítás: a leányszemnek tüze van. Itt kapcsolódik az előbbi állítás eredménye: „én beléptem, ő rám nézett", és végre, a „tűz" tovább munkálkodott, és eléri dalbeli végzete mind a delikvens pipát, mind pedig a daloló legény szívét: „Égő pipám kialudott, / Alvó szívem meggyulladott". Hát ez bizony pompás csattanó a verskezdet és a versvég soraiban látható-érezhető lírai hős hangulatát, lelkiállapotát tükröző sajátosságára.

Befordúltam a konyhára…

Befordúltam a konyhára,
Rágyujtottam a pipára...
Azaz rágyujtottam volna,
Hogyha már nem égett volna.

A pipám javában égett,
Nem is mentem én a végett!
Azért mentem, mert megláttam,
Hogy odabenn szép leány van.

Tüzet rakott eszemadta,
Lobogott is, amint rakta;
Jaj de hát még szeme párja,
Annak volt ám nagy a lángja!

Én beléptem, ő rám nézett,
Aligha meg nem igézett!
Égő pipám kialudott,
Alvó szívem meggyúladott.

Petőfi Sándornak a *Füstbe ment terv* című versében a meghatódottság érzésének ecsetelése a legfőbb szempont.

Költőnk családi lírájának ez a darabja a legbensőbb családi kapcsolatát is fesztelenül, közvetlen modorban, közügyként beszéli el, valósággal együtt lélegzünk a versben beszélővel.

Ez a Petőfi-költemény, a *Füstbe ment terv* annak az új ízlésnek az egyik diadala, amely ízléssel fordult szembe Petőfi Sándor. Petőfi nagy művészi erővel villantja fel az anya és a versben hazatérő elbeszélő viselkedésének természetességét, azt, amit mindannyian átélhetünk, amikor anyánkhoz érkezünk.

Ez a fülbemászó ritmusú vers az édesanya iránti rajongást érzékelteti, és mi mindig örömmel mondjuk, hallgatjuk, mert magunkat is ott érezzük a *Füstbe ment terv* soraiban, élethelyzetében.

Füstbe ment terv

Egész uton – hazafelé –
Azon gondolkodám:
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél-szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék...
Röpűlt felém anyám...
S én csüggtem ajkán... szótlanúl...
Mint a gyümölcs a fán.

Kedves Olvasó!

Ugye, hogy érdemes levennünk a polcunkról *Petőfi Sándor összes versét* ismét és ismét?

Dr. H. Tóth István CSc, nyelvész

Feladat

Mettől meddig tart a farsang?

KÖRBENÉZŐ

A legjobb immunerősítő ételek

BODZA

Régóta tudjuk, hogy a bodza hatásosan veszi fel a harcot a vírusok ellen a testben. Pár kisebb kutatás szerint sokkal egyszerűbben lábalnak ki az influenzából azok, akik bodzát fogyasztanak betegségük közben. A bodza nagyon gazdag antioxidánsokban, és ezáltal hatásosan harcol a gyulladások ellen.

GOMBA

Ne utasítsd el a gombát, mint silány táplálékot – nagyon gazdag antioxidánsokban és ásványi anyagokban. Az alacsony ásványianyag-tartalmat összefüggésbe hozták az influenzás megbetegedéssel. B-vitamint is találhatunk a gombákban, ami jelentős szerepet játszik az egészséges immunrendszer felépítésében.

KÁPOSZTA

Ez egy másik étel, ami immunerősítő glutationt tartalmaz. Rengeteg fajtája létezik – fehér, piros, kínai. Levesben és köretben is finom.

MANDULA

A mandula segít az immunrendszerednek, emellett a stressz ellen is hatásos étel. Negyedcsészényi mandula az ajánlott napi E-vitamin mennyiségét tartalmazza, ami szintén az immunrendszerednek tesz jót. Emellett riboflavint, niacint és B-vitamint is tartalmaz, ami segíti a stressz elleni védekezést.

GRÉPFRÚT

A grépfrútban jó adag C-vitamint találhatunk, amiből ha eleget fogyasztasz, segít megelőzni az influenzát és a megfázást. Ha nem szereted a grépfrútot, fogyassz helyette narancsot!

ALACSONY ZSÍRTARTALMÚ JOGHURT

Naponta egy csésze joghurt segít elkerülni a megfázást. Egyes kutatók szerint sokat segít a betegségek elleni harcban, emellett D-vitamint is tartalmaz, ami szintén segít a megfázás és az influenza kivédésében.

FOKHAGYMA

Már az őseink is alkalmazták, még ha nem is tudták, hogy miért is gyógyít ennyire. Ma már tudjuk, hogy magas antioxidáns-tartalma segíti a szervezetünk immunrendszerét.

SPENÓT

A szuperételként is emlegetett spenót tápanyagokban gazdag, és segít megújítani a testedet. Emellett sok rost és antioxidáns is van benne, mint például a C-vitamin. Akkor a leghatásosabb, ha nyersen vagy kevéssé megfőzve fogyasztod.

TEA

Fekete vagy zöld? Mindkettőben betegségek ellen harcoló polifenolok és flavonoidok vannak. Emellett koffeintartalmuk miatt még a suliban is jobban teljesíthetsz.

BROKKOLI

Minden fogásban finom, ezenkívül az immunrendszeredet is védi. Sok vitamin található benne: A-, C-vitamin és glutation.

Jó Pajtás, *Szerbia*

Nyomkeresés

A nyomkeresés, nyomolvasás nagy gyakorlatot kíván. Ritkán látjuk teljesen épen és élesen a lábak lenyomatát. A legideálisabb felszínek nyomkereséshez a nedves agyag és a friss hóval borított területek. A leggyakrabban előforduló nyomok:

Mézeskalács, *Szerbia*

Olyan idegesítő, hogy...

Mindenki tudna válaszolni erre: mi idegesíti a másik nemben? Nos, hosszú kutatások rövid summázata következik most.

A lányoknak nem tetszik, hogy…

• a fiúk állandóan csak a fociról meg az autókról beszélnek;

• nem veszik észre a lányon az új ruhát vagy frizurát;

• kijelentik, hogy „tiszta hülyeség a legjobb barát”, nekik csak haverjaik vannak;

• abban a tudatban élnek, hogy a sült krumpli tápláló zöldségféle;

• úgy általában nem fordítanak figyelmet a helyes táplálkozásra, fogalmuk sincs a vitaminokról meg a kalóriákról;

• sokkal szívesebben táncolnak egyedül, mint lányokkal;

• nem öltöznek fel télen rendesen, „évszaknak megfelelően”;

• ha megfáznak, azonnal otthon maradnak, és végrendeletet fogalmazgatnak magukban;

• szeretnek csúnyán beszélni;

• soha nem találnak meg semmit a hűtőben;

• egyszerre csak egy dologra képesek figyelni.

A fiúkat felettébb idegesíti, hogy…

• a lányok mindig pusmognak a barátnőikkel;

• állandóan vihorásznak a többi csajjal, és mindig elpityerednek egy szerelmes filmen;

• csoportosan mennek WC-re;

• egymás ruháit hordják;

• órákig dumálnak és sminkelik magukat;

• étteremben csak salátát rendelnek, a többiből csak csipegetni hajlandóak;

• szappanoperákat néznek, és részletesen megtárgyalják az eseményeket a barátnőikkel;

• általában túl sokat beszélnek;

• simán elalszanak egymás mellett, puszilgatják egymást;

• a polcaik roskadoznak mindenféle mütyüröktől és apró tárgyacskáktól;

• imádnak hangosan és falsul énekelni nyilvános helyeken, persze csak a többi barátnővel;

• mindig nyilvános helyen akarnak randizni, lehetőleg ott, ahol tutira összefutnak egy ismerőssel;

• egyszerre legalább három dolgot csinálnak.

A lista persze nem teljes, de azért elég tipikus. De mi lenne a lányokból, ha felhagynának a pusmogással, ha nem törődnének a külsejükkel, és ha sohasem sírnának? Akkor már nem is lányok lennének. S mi lenne a fiúkkal, ha folyamatosan fogyókúráznának, minden filmen elpityerednének, és mindent azonnal megtalálnának a hűtőben? Akkor már nem is lenne szükségük a lányokra. Szóval, jól van ez így, ahogy a természet kitalálta. A lányok maradjanak lányok, a fiúk meg fiúk, az összes hibájukkal együtt. Így kerek a világ.

Jó Pajtás, *Szerbia*

Így kell csajozni!

– Ha hazáig követlek, megtartasz?

***

– Szia, ne haragudj, de eltévedtem. Meg tudnád mondani, merre laksz?

***

– Cukor ment a szemedbe?

– Nem.

– Pedig olyan édesen nézel ki!

*

– Eljössz az esküvőmre?

– Mikor lesz?

– Holnap fél kettőkor.

– És kit veszel el?

– Téged.

***

– Megmondanád a telefonszámodat?

– Benne van a telefonkönyvben.

– Akkor a neved elárulnád?

– Az is benne van a telefonkönyvben.

A Mi Újságunk, *Magyarország*

Feladat

Mikor kell abbahagyni a madarak etetését? Miért?

Múltunk épített

Bethlen–Rákóczi-kastély

Beregszász legrégibb világi műemléke a Bethlen–Rákóczi-kastély, a beregszásziak nyelvhasználatában a Grófudvar. A kastély a történelmi városmag legpatinásabb épülete. Nevezetes maga a terület is, amelyen épült. Miután 1320-ban I. Károly házasságot kötött I. Ulászló lengyel király lányával, Lokietek Erzsébettel, a királyné megkapta az őt megillető királynéi birtokokat, amelyeknek a mai Beregszász is részét képezte. Gyakran töltötte itt a nyarat, több alkalommal támogatta adományaival a templomot.

Egyes helytörténészek szerint Erzsébet királyné a mai Bethlen–Rákóczi-kastély helyén építtette fel udvarházát.

1613-ban Bethlen Gábor több magyarországi vármegyével együtt megkapta Bereg vármegyét is. A fejedelem sokat tett a város fejlesztéséért. 1629-ben építtette (vagy átépíttette) a kastélyt. Erre utal a keleti homlokzaton elhelyezett szerény ornamentikájú* kőtábla is, melyen az 1629-es évszám és a Bethlen név olvasható. Egykor a felirat alatt a Bethlen család címere és egy pajzs volt látható.

1686-ban a kurucok és labancok összecsapását követően a kastély leégett. Feltehetően később II. Rákóczi Ferenc állíttatta helyre a romos épületet, aki a szabadságharc évei alatt többször megfordult a városban, szerette Beregszászt, „az én városomnak” nevezte.

1703. május 22-én a Grófudvar melletti téren bontotta ki Esze Tamás Rákóczi zászlaját, s olvasta fel a kiáltványt. A szabadságharc leverése után a kastély is a Schönborn család birtokába jutott, akik 1857-ben klasszicista stílusban átépítették. Ekkor nyerte el ma is látható formáját. Az 1857-es átalakítás során került például a déli homlokzat elé a hatoszlopos, timpanonos portikusz. **

A kastély földszintes, alápincézett. Az alagsor megőrizte eredeti gótikus ívelésű tetőzetét, bár többször átalakították. A szovjet érában légoltalmi pinceként használták. 2009 őszén megkezdődött a pince egy részének restaurálása, melyben a vidék szőlészeti és borászati múzeuma kapott helyet.

A kastély félig zárt, trapéz alakú udvarában gazdasági épületek találhatók.

2002-től az épület egyik szárnya a Bergevidéki Múzeumnak ad otthont. A múzeum több mint 2000 exponátuma*** bemutatja az egykori Bereg vármegye eseményekben gazdag történetét, az együtt élő különböző nemzetiségű emberek mindennapi életét, különös tekintettel Beregszász neves személyiségeire (Fedák Sári, Báthy Anna, Linner Bertalan). Gazdag a múzeum néprajzi részlege.

A Grófudvar külső falán Bethlen Gábor-, II. Rákóczi Ferenc- és Mikes Kelemen-emléktábla található.

**ornamentika* – díszítmény

***portikusz* – épület főhomlokzatához kapcsolódó nyitott, oszlopos csarnok

****exponátum* – kiállítási tárgy

Az alamizsna

Angol népmese

Öreg koldusasszony álldogált az országút szélén, majd megvette az isten hidege. Fújt a szél, kavarogtak a hópelyhek, de ő csak állott, állott egy helyben és várta, hogy valaki arra vetődjék. Hát jött is gyalogosan egy úriember. Nehéz, prémes bunda volt rajta, vastag, meleg kesztyű a kezén. Amint elhaladt a koldusasszony mellett, egy pillanatra megállt: alamizsnát akart adni, de meggondolta a dolgot. Félt lehúzni a kesztyűjét, anélkül meg nem adhatott alamizsnát, de részvéttel nézett a koldusasszonyra, s azt mondta:

– Ó, szegény öregasszony, de szomorú a te sorsod, hogy ebben a rettentő időben itt kell alamizsnára várnod!

A koldusasszony nem szólt semmit, de jólesett szívének az a néhány jó szó is, hálásan nézett az úriemberre, aki még jobban beburkolódzott a bundájába s hazasietett.

Alig távozott el az úriember, pompás hintó közeledett a koldusasszony felé. Gazdag uraság ült a hintóban, s ahogy ez meglátta a didergő asszonyt, megállíttatta hintaját, előkereste pénztárcáját, kivett belőle egy pénzdarabot, aztán hirtelen kinyitotta a hintó üveges ajtaját, s merthogy besüvített a hideg szél, gyorsan kidobta a pénzdarabot a hóba. Amint a pénz kirepült az ablakon, akkor vette észre, hogy tévedésből egy aranyat dobott az asszonynak.

– Ejnye, ejnye – mondta magában –, kevesebb is elég lett volna. – No, de nem baj, elég gazdag vagyok, néhanapján aranyat is adhatok a koldusoknak.

Aztán, mikor hazaért palotájába, és ott ült a gazdagon terített asztal mellett a jó meleg szobában, eszébe jutott a koldusasszony, s megint csak hümmögött:

– Ejnye, ejnye, mégiscsak sokat adtam annak a koldusasszonynak. – No, mindegy – vigasztalta magát –, Isten majd visszafizeti.

Közben hazaért a gyalogos úriember is, ő is ott ült a gazdagon terített asztal mellett, de neki már sehogy sem ízlett az ebéd. Folyton a koldusasszonyra gondolt, s igen szégyellte, hogy semmit sem adott neki. Hirtelen fölugrott az asztal mellől, s becsengette a szobalányt.

– Teríts még egy személyre – mondta neki, s azzal elsietett, egyenest oda, ahol a koldusasszonyt látta.

Az szegény most is ott volt. Kereste a hóban az aranyat, turkált mindenfelé, de bizony nem találta. Rongyos ruhájában csak úgy didergett szegény, szeméből folyt a könny.

– Mit csinálsz, szegény koldusasszony?

– Ó, ne is kérdezze, uram. Egy jólelkű úr aranyat dobott nekem, és nem találom.

– Ne is keresd, úgysem találod meg – mondta az úriember. – Gyere velem, az én házamba.

Azzal karon fogta az öreg koldusasszonyt, elvezette a házába, leültette maga mellé, gazdagon megvendégelte, s ebéd után meg is ajándékozta.

Mikor aznap este az égben az angyalok az aranykönyvükbe beírták mindazt a jócselekedetet, amit aznap láttak, nem jegyezték fel a hintós ember aranyát, de első helyen írták be a gyalogos úriember nevét, ki megbánta, és jóvátette a hibáját.

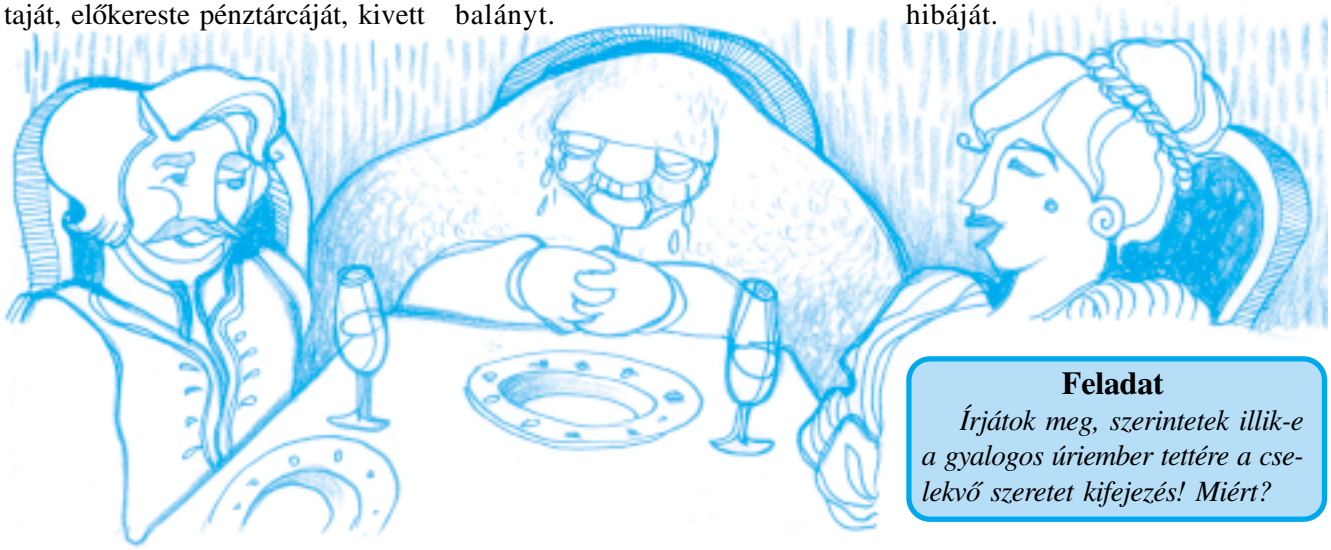

Feladat

Írjátok meg, szerintetek illik-e a gyalogos úriember tettére a cselekvő szeretet kifejezés! Miért?

Kinek az otthona kényelmesebb?

Csukcs népmese

Egyszer az ürge elment a patakhoz vizet inni. Látja ám, hogy a túlsó parton egy barna medve áll, és szintén vizet lafatyol.

– Adjisten, medve! – üdvözölte az ürge. – Hogy megy a sorod?

– Fogadjisten, ürge – köszönt vissza a medve. – Se jól, se rosszul.

– Hogyhogy?

– Szűk a barlangom. Aludni meleg, és ha megfordulok, összevissza horzsolom az oldalamat.

– Nekem más bajom van – mondta az ürge. – Tökéletes volt az otthonom, de jött egy nagy eső, kimosta a földet, és túl nagy lett az üreg.

– Ej – legyintett a medve –, találtál valami panaszkodnivalót! Bárcsak az én barlangom lenne tágasabb, biztosan örvendeznék.

– Akkor cseréljünk – buzgólkodott az ürge. – Neked adom a tágas ürgelyukamat, te meg add nekem a szűk barlangodat.

– Rendben! – örvendezett a medve. – Hol laksz?

– Ott, ni, a dombon – válaszolta az ürge, és rámutatott egy buckára a folyó hozzá közelebb eső partján. – És te hol laksz?

– Szintén a dombon – felelte a medve, és a túlparti szikla felé biccentett.

A medve átgázolt a patakon, az ürge pedig átfutott a köveken a túlsó partra. Ellenkező irányba indultak, ki-ki az új otthona felé.

Bement az ürge a medvebarlangba. Körbejáratta a tekintetét. Lótott-futott a barlang egyik végéből a másikba, hátraszegezte a fejét, és kémlelt felfelé. A hátulsó lábára ült, és sírni kezdett:

– Mihez kezdek ilyen hatalmas barlangban? Beoson a róka és felfal; berepül a holló, és összecsipked! Nem tudok elrejtőzni, sehová sem tudok elbújni a szél elől!

Sírt-rítt az ürge, egyszer csak hallja, valaki közeleg. A medve léptei dübörögtek. Az ürge gyorsan letörölte a könnyeit, és ezt kérdezte:

– Miért jöttél?

– Hát – válaszolta a medve –, nem férek be az ürgelyukba. Először a lábammal próbáltam bejutni, aztán a farommal betolatni, végül az oldalammal, de sehogy sem sikerült!

– Orral előre kell bemászni – tanácsolta az ürge.

– Azt is megpróbáltam már, de úgy sem ment.

– Ez lehetetlen! – sértődött meg az ürge. – Én kényelmesen el tudok terpeszkedni benne, és még akkor is hatalmas hely marad. Mutasd az orrod, hadd mérjem össze az enyémmel!

Ráfeküdt az ürge a medve orrára. Aztán megszólalt:

– Hihi, milyen kicsi vagyok! Eddig észre sem vettem.

A medve meg így replikázott:

– Haha, milyen nagy vagyok! Eddig észre sem vettem. Most mitévők legyünk?

– Cseréljünk megint! – szorgalmazta az ürge.

– Cseréljünk! – örvendezett a medve.

Ott is maradt a barlangjában a sziklán. Az ürge pedig befutott a bucka alatti lyukába.

Mindketten nagyon elégedettek voltak. Soha többé nem panaszkodtak a saját otthonukra.

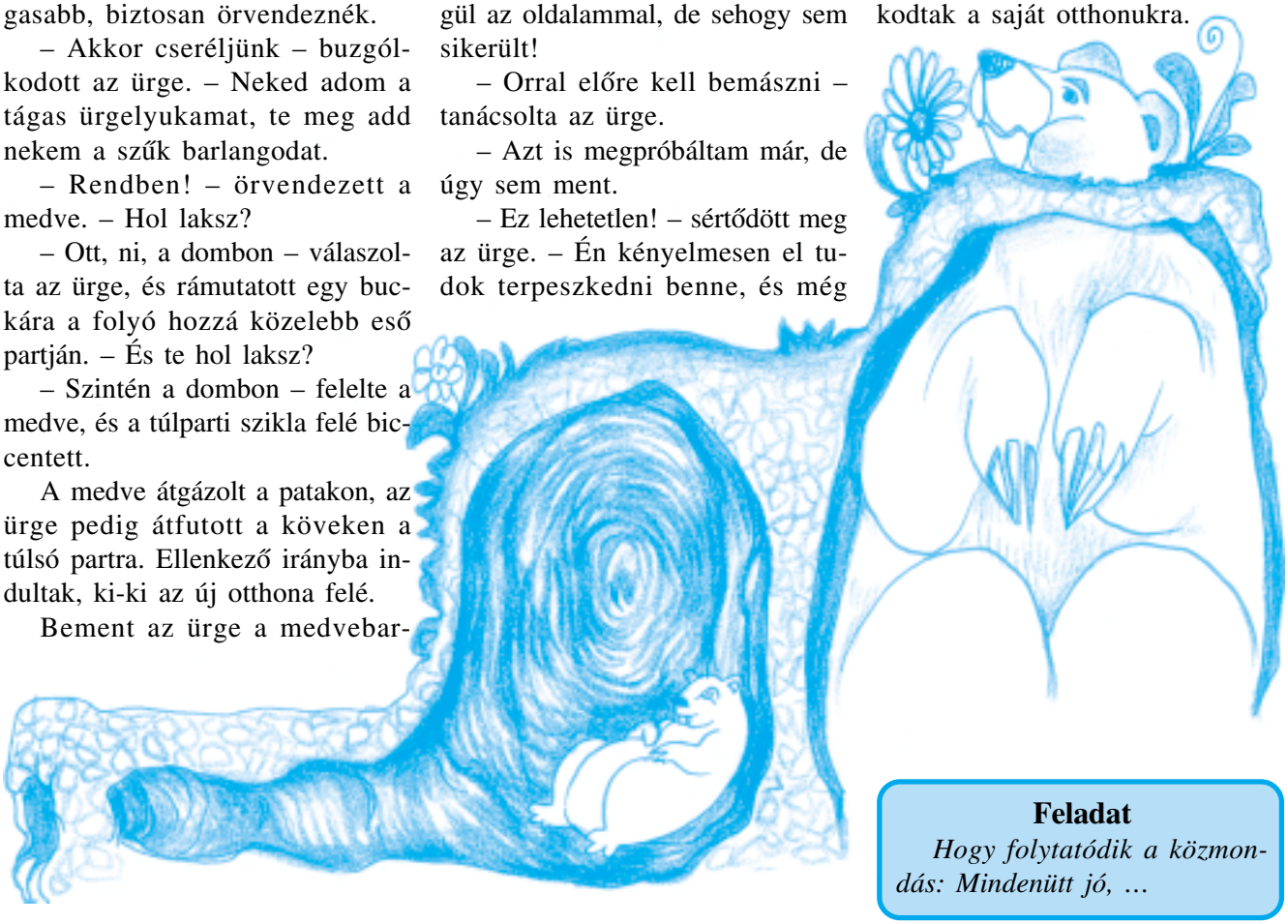

Feladat

Hogy folytatódik a közmondás: Mindenütt jó, …

Miért?

Miért nem sértik fel csúszás közben a kígyók a bőrüket?

A kígyó hasán a fejétől a farkáig húzódó pikkelyek a mozgást segítik, és nemcsak vastagabbak, de keményebbek is, mint a hüllő többi részén lévők. A kerékgumi bordázatához hasonlóan a kígyó a pikkelyei segítségével képes megkapaszkodni a talajban és adott esetben gyorsan „kereket oldani”.

Tudod-e, hogy

a) a legtöbb halnak kiváló a látása?
b) a halaknak nincs szemhéjuk, mivel a víz nedvesíti és tisztán tartja a szemüket?
c) a halaknak jó a szaglásuk?
d) orrlyukaikon keresztül érzik a szagokat?
e) lélegezni kizárólag kopoltyúikkal lélegeznek?
f) a halak uszonyaik segítségével kanyarodnak, egyensúlyoznak, kormányoznak és fékeznek?
g) farkukkal előrehajtják magukat a vízben?
h) az emberekhez hasonlóan a halaknak is szükségük van oxigénre, de ők ezt a vízből nyerik?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Bundás alma

Hozzávalók: fél liter tej, 1 evőkanál cukor, 2 dkg élesztő, 1 tojás, só, liszt, 2 alma, fahéjas porcukor.

Elkészítés: Tedd a cukrot a tejbe, s morzsold bele az élesztőt. Add hozzá a tojást, egy csipetnyi sót, s pont annyi lisztet, hogy elég sűrű palacsintatésztát kapj. Várd meg, amíg kb. a kétszeresére kel.

Távolítsd el az almák magházát, s vágd őket csinos karikákra. Mártsd a tésztába az almaszeleteket, s forró olajban süsd meg mindkét oldalukat. Ha elkészült, hintsd rá a porcukrot, s már kész is!

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Február 4.

A vízaknai ütközet

1849. február 4-én a Vízaknánál táborozó Bem József honvédtábornok 4 ezer fős seregét megtámadta a kétszeres túlerőben lévő Puchner császári tábornok. A csata jól indult, Bem egységei sorra visszaverték az ellenség támadásait, azonban a kezdeti sikerekből súlyos vereség lett. A túlzottan vakmerő Bem az utolsó császári támadás visszaverése-

kor ugyanis ellentámadást indított. Ez hiba volt. Puchner bevetette tartalékait, melyek nemcsak a honvédek ellentámadásait állították meg, de üldözésükkel azt is meggátolták, hogy azok a korábbi védőállásaikban ismét szembeforduljanak üldözőikkel. Az ütközet és az azt követő menekülés folyamán Bem serege 1500 főre olvadt, s nagy volt a veszteség a hadianyagban is. „Négy nap dörgött az ágyú Vízakna s Déva közt” – írta a vízaknai vereség után történtekről Petőfi Sándor, ekkor Bem törzsének tisztje.

A magyar művelődés nagy alakjai

Egry József,
a Balaton festője

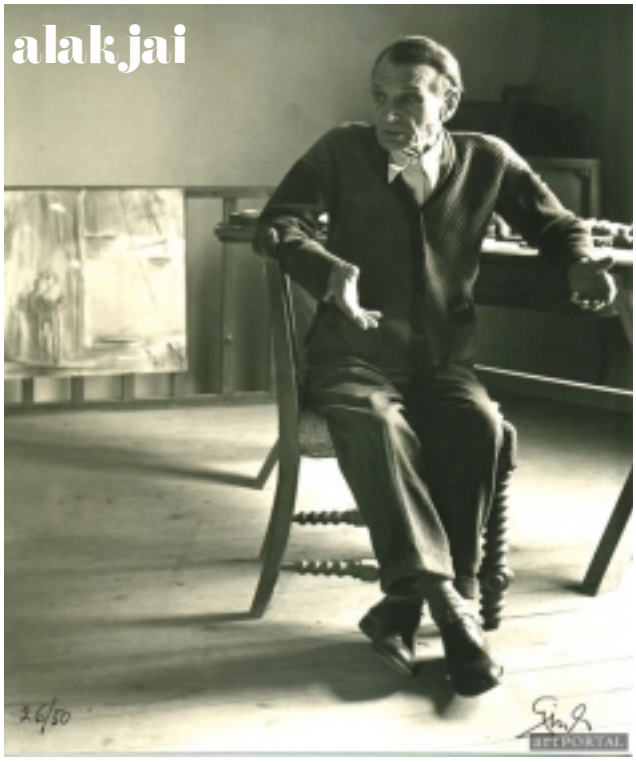

Egry József (1883–1951) autodidakta* módon kezdett festeni, majd Szinyei Merse Pál és Ferenczy Károly tanítványa lett. E korszakának kiemelkedő műve az *Éjjeli menedékhely előtt* című festmény. 1909-ben rendezte első önálló kiállítását. 1911-ben kijutott Belgiumba, ahol nagy hatással voltak rá Meunier festő és szobrász kikötő-munkásokat formáló alakjai. Néhány évig maga is a város peremén élő munkásembereket festette összefoglaló aranybarnás színvilágban.

Az 1910-es években mindinkább a paraszti környezet foglalkoztatta.

Az 1920-as években kezdett a fény átalakító erejével foglalkozni. A fénytől átjárt atmoszféra maradt élete végéig festészetének fő témája. Olaszországba ment, főleg Szicíliát kedvelte. *Taormina* (1930), majd *Nervi* (1938) című alkotásai ezekről az utakról származtak. Az ott látott erős fények megszilárdították elképzeléseit. A balatoni táj volt festészetének meghatározó témája, élete végéig a balatoni tájat örökítette meg ecsetje. Ezért tartjuk Egry Józsefet a Balaton festőjének.

Egry József néhány gondolata:

• *A művészetben önfegyelem nélkül létre lehet hozni kiváló alkotást, de önkritika nélkül nem.*

• *Egy darab feltárt művészet többet mondhat koráról, mint az összes írott történelem.*

• *A jó festő lehet rossz tanár, a rossz festő csak rossz tanár lehet.*

• *Nemzetek csak művészetükkel élhetik túl a történelmi időket.*

• *Az élet színben–formában–hangban él, a tájnak hangja a csend.*

• *Egy nemzetnél nemcsak az a fontos, hogy vannak-e értékei, hanem az is, hogy vannak-e értékeinek megbecsülői.*

**autodidakta* – ismereteit, tudását önképzéssel elsajátító

A mi nyelvünk

Az én hazám

Részlet

Ha a magyar földet kiveszik a lábam alól, a magyar nyelvnek és magyar muzsikának felhőjén szállok meg. Talajjá fognak sűrűsödni alattam a szavak: az lesz az én hazám.

Bálint György

Jó megfigyelő vagy?

Ha elfáradsz a farsangi mulatozásban, pihenésképp tedd próbára a türelmedet. Ha jó megfigyelő vagy és kellően türelmes, a két azonosnak látszó kép között 10 eltérést találhatsz.

Postabontás

Szerkeszti: Kovács Erika

A 2012/5. szám rejtvényeinek megfejtése

17. oldal

A legismertebb fenyőfajták: erdeifenyő, vörösfenyő, lucfenyő, jegenyefenyő, feketefenyő, cirbolyafenyő, mandulafenyő, selyemfenyő

20. oldal

Tél szele hóval, faggyal jő, / Elkel most a nagykendő

22. oldal

A barna varangy **t**ápláléka különböző gerinctelen állatokból áll. Férgeket, csigákat, pókokat és sok kerti kártevőt fogyaszt el.

23. oldal

A bűbájos szó rokon értelmű kifejezései: elbűvölő, elbájoló, igéző, elragadó, aranyos stb.

Néma szavak: Katedra

Eszperente levél: 25 görögdinnyét

Madarak: őszapó, citromsármány, egerészölyv, meggyvágó, széncinege, vadgalamb, ökörszem, fenyőpinty

Könyvet nyert Fogarasi Izabella és Fogarasi Hajnalka szőlősgyulai olvasónk.

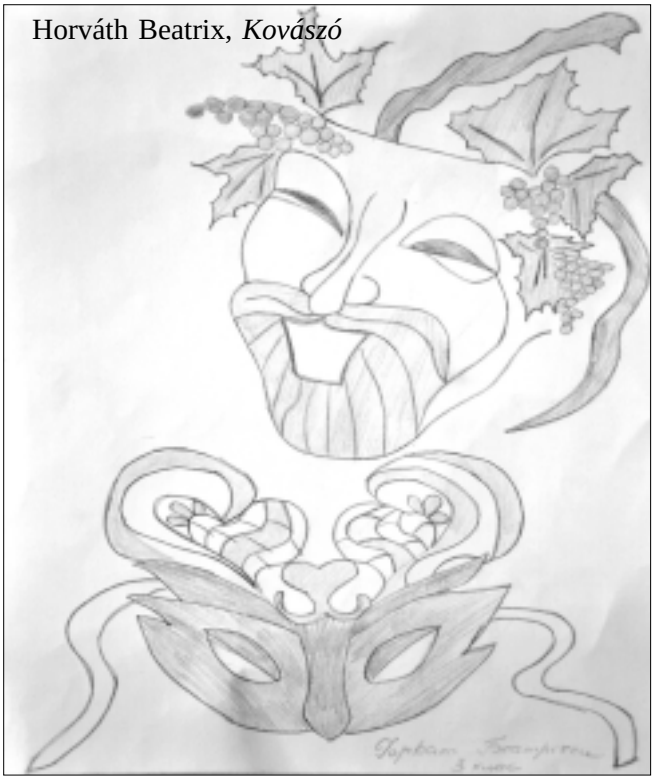

Horváth Beatrix, *Kovászó*

Új rovatot indítunk

Hogyisvanez? A kíváncsi gyerekek rovata

Szerkeszti: Espán Margaréta

Hogyan jutnak el leveleink távoli helyekre? Hol készülnek a megvásárolt ruhák, cipők? Miért előzi meg a villámlás a mennydörgést? Hogy lesz az üres papírlapokból könyv, s egyáltalán, hogyan készül a papír, amiből füzeteink, könyveink állnak?

A világ tele van érdekes és furcsa dolgokkal, amik gyakran mindennapjainkban is jelen vannak, mégsem tudunk róluk szinte semmit. Ha van olyan téma vagy kérdés, ami foglalkoztat, de sehogy sem tudsz vele zöld ágra vergődni, írd meg nekünk, s mi a végére járunk! Az *Irka* majd segít!

Fogarasi Hajnalka, *9 éves*

Mosoly-díj

Idén újra meghirdetjük a Mosoly-díj pályázatot.

A Mosoly-díjat **csak gyerekek** ítélhetik oda olyan felnőttnek, akit tisztelnek, szeretnek, aki magatartásával példakép lehet, aki a gyerekekért dolgozik, akinek a mosolya kedves számukra.

Írd meg, Te kinek ítélnéd a díjat. Ki az a felnőtt, akinek a mosolya a legtöbb örömet okozza, akinek Te szánod az idei Mosoly-díjat?

Jelölésedet megteheted levélben: 90202 Beregszász, Olga Kobiljanszka 17. ; telefonon: 432-59; e-mailen: *pedagogusszovetseg@gmail.com*

A jelölt neve: _____

Miért? (indoklás): _____

A Te neved és életkorod: _____

Jelölési határidő: 2013. május 1.

A díjat az Irka-gyermeknapon adjuk át.

Az ősz színei pályázatunkra érkezett

Csodálatos levél-képeket kaptunk a 3. osztályos ***Taracközi Mirjamtól*** (beregszászi 6.sz. iskola) és ***Katkó Viktortól*** (beregszászi 4. sz. iskola). Amikor a gyerekek a képeket készítették, még ősz volt, most pedig már a tavaszt várjuk, ezért a pályamunkák majd az őszi számban jelennek meg. Valamennyi pályázónk könyvjutalomban részesül.

Tisztelt Szerkesztőség!

Mikor megkaptuk az Irkát, kinyitottam, és láttam, hogy pályázat indult. Egy verssel szeretnék jelentkezni a pályázatra a 3. osztály nevében.

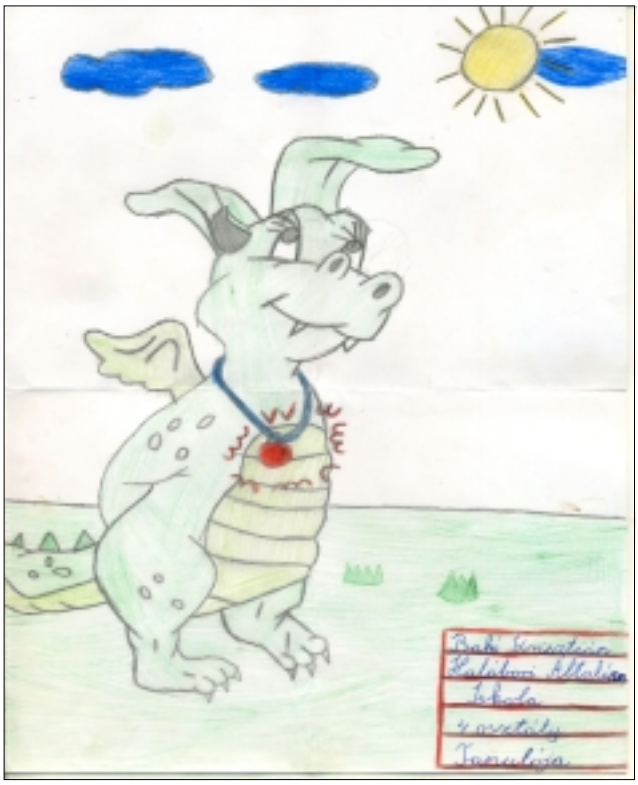

Fogarasi Izabella, *9 éves*

Sárga, barna és vörös...

Sárga, barna és vörös,
olyan, mint egy üstökös.
Szél lengeti, csóválja,
Pedig nincs is csóvája.

Sárga, barna és vörös,
az idő most ködös.
Vége van a melegnek,
szemem messze merengett.

Sárga, barna és vörös,
eső mosta szép köntös.
Madarak búvóhelye,
reggelre csak hűlt helye.

Sárga, barna és vörös,
az ősz hideg és ködös.
Melengeti nap melege,
Sárga, barna köpönyege.

Sárga, barna és vörös,
sok-sok falevél köröz.
Elköszönnek, integetnek,
a levelek messze mennek.

Szabó Krisztina és a 3. oszt. tanulói
Zápszony

Muzsalyi Judit, *Mezővári*

Kakasviadal

Játszhatjátok szabadban vagy teremben is. Füves téren a legjobb. Jelöljetek ki egy három lépés átmérőjű kört. Ügyesség és jó egyensúlyérzék kell ehhez a játékhoz. A két játékos fél lábon áll a körben, egyik kezével fölemelt bokáját fogja, a másik kezét a háta mögött tartja. Az győz, akinek sikerül a másikat kilökni a körből úgy, hogy ő ugyanakkor bent marad (fél lábon).

A kígyó csirkét fog

(laoszi fogójáték)

A játékcsoport egyik tagja a kígyó, egy másik a tyúk, a többiek csirkék. Hogy ki a kígyó s ki a tyúk, kiszámolással döntik el. A tyúk kiterjesztett szárnnyal áll a kígyóval szemben, és védi a csirkéit, akik mögötte sorakoznak.

A kígyó szeretne elkapni egy-egy csirkét, de a tyúk nem engedi. Mindig úgy helyezkedik és kanyarog (a többiek pedig mögötte), hogy a kígyó ne férjen védenceihez. Ha az mégis a csirkékhez fér, egyet elfoghat. Az elfogás úgy történik, hogy két kézzel teljesen átöleli. Ez a csirke fogoly lesz. Így a csirkék száma egyre fogy, míg végül a tyúk már csak maga marad. Ám a tyúk is elfoghatja a kígyót: ha sikerül a kígyót elcsípnie, vagyis a kígyót megszemélyesítő játékos orrát két ujjal megfognia. Ez a kígyót is állandó éberségre készteti, és mozgalmassá teszi kettejük harcát.

Kárpátalján gyűjtött kiszámolók

Madarak voltunk,
Földre szálltunk.
Búzaszemet szedegettünk.
Mondd meg,
Hányat szedtél fel, te!
(Rámutatnak valakire, az mond egy számot, akire a szám jön – az a fogó vagy hunyó)

***

Egyem-begyem, csobolyó,
Kecskerágó, mogyoró,
A bernáti bankó.
Szőlő, lipity-lapattyú,
Nem vagyok én félnyakú.
Szent Pál lovát vasalom,
Rézbotjával kongatom.
Kong, kong,
Balog sütő, vaskemence,
Hátuljába sül a kecske.
Aló mars, kifele!

***

Egy, kettő, három, négy, öt,
Mariska harisnyát köt.
Hogy ne legyen se kicsi, se nagy,
Te meg, rózsám, kint vagy!

Képes viccvadászat

Kérdi a gyereket a szomszéd bácsi:
– Mondd csak, hol van az apád?
Mire a gyerek:

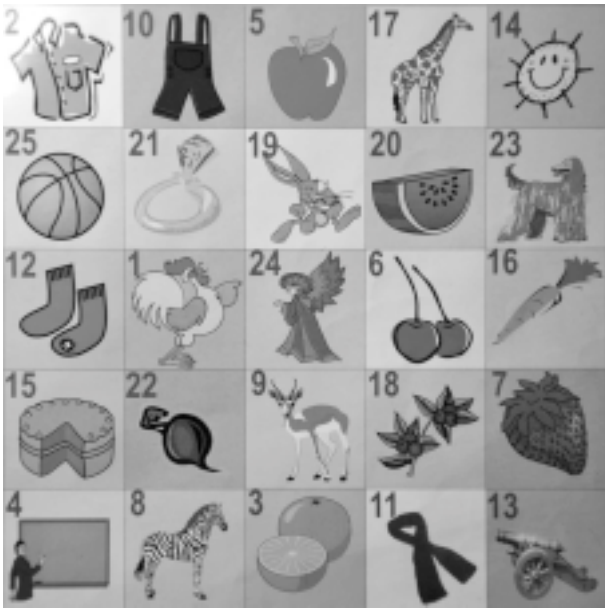

A gyerek válasza a rejtvény megfejtése. A négyzetekben látható ábrák nevének első betűiből áll össze a poén. A négyzetekben látható szám mutatja, hogy a betűt hányadik helyre kell írni a 215 betűs mondatban.

Nyilas vadász

Hányas számú nyilazó vadász negatív tükörképe látható a bal felső sarokban?

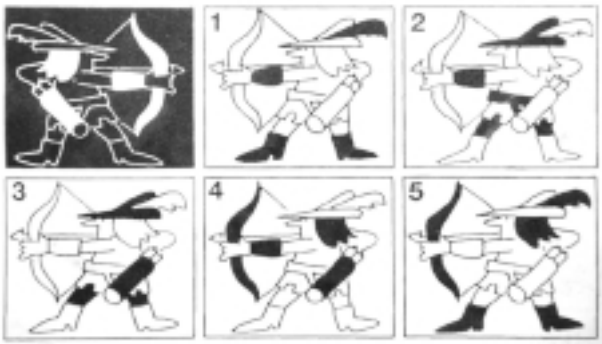

Kutyálkodik, cicázik

Keressetek még hasonló, az ember viselkedésére utaló, állatnevekből képzett igéket!

Reptéri zűrzavar

A reptéri kijelző hibája miatt összekuszálódtak az induló járatok úticéljainak nevei. Tíz nagyváros betűi, nevének részei keveredtek össze. Válogasd ki a városok nevét és írd a szürke körökbe! A sorrend nem fontos, csak a betűk száma stimmeljen!

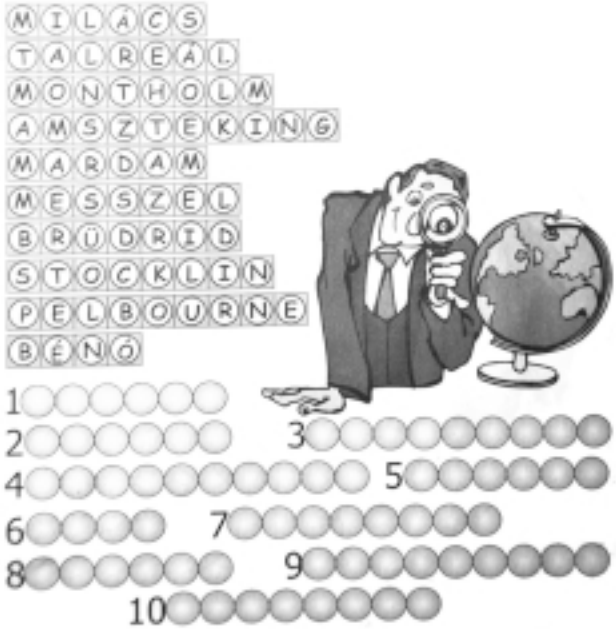

Török világ

A 150 éves török uralomnak nyelvünkben is maradt nyoma. Keressetek a *török* szót tartalmazó szóösszetételeket, kifejezéseket, közmondást, mondókát és gyermekdalt. (Pl.:törökméz, törökszegfű…)

A három részre szakadt Magyarország: a Habsburgok uralta Magyar királyság, a törökök uralta Hódoltság (piros vonal) és a török vazallusi Erdély

Beküldési határidő: 2013. március 15.

Cicamaszk

Szükséges anyagok, kellékek: színes ceruza, olló, ragasztó, szalag

Elkészítés:

1. Színezd ki tetszőleges színűre az álarcot!
2. Vágd ki az álarcot a körvonalai mentén, figyelj a ragasztási fülekre!
3. A fehér ragasztási füleket kend be ragasztékkal, s óvatosan ragaszd össze az álarc két felét!
4. Rögzítsd a szalagot az álarchoz!

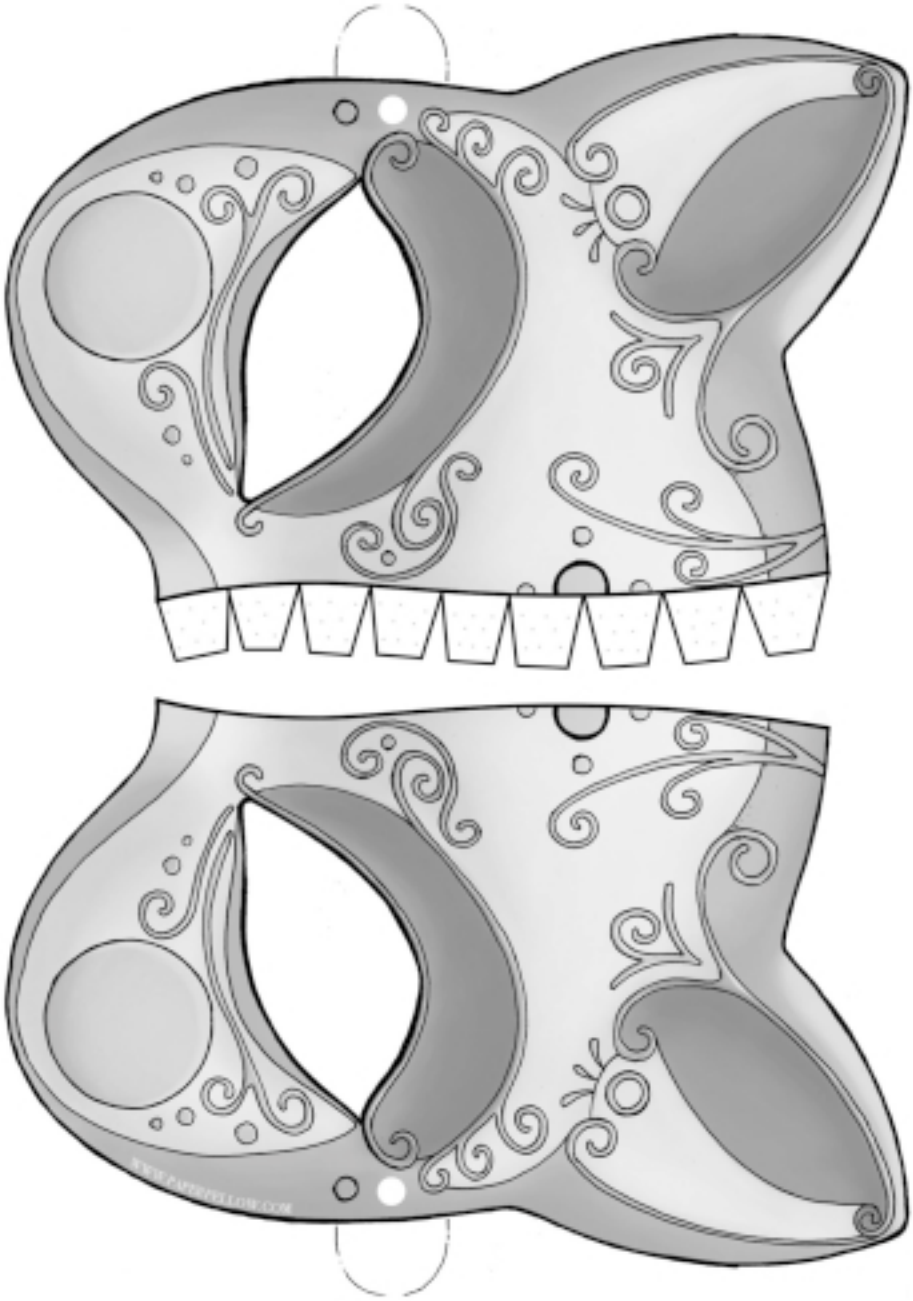

DÖNGICSÉLŐ
ÓVODÁSOK MELLÉKLETE · SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

Mentovics Éva

Jelmezversek

Orvos
Kitisztít és fertőtlenít,
Összevarrja a sebed,
Óvatosan bekötözi –
Meggyógyul, ha bekened.

Futballista
Az én nevem Gólos Pista,
Aranylábú futballista!
Nem kímélem a védőket,
Vígan kicselezem őket.

Cukrász
Piskótát süt, szilvát aprít,
Fényes mázat keneget,
A sok tarka édességnek
Örülnek a gyerekek.

Pék
Hajnal óta sütögetek,
Kiflim kunkor, zsömlém kerek,
Dagasztom a kenyeret,
Ha kisül, megeheted.

Tanító
Táblára ír, magyaráz,
Javítja a füzetet,
Számolni is megtanít,
Hogy okosak legyetek!

Táncosnő
Szép ruhám van, rövid szoknyám,
Én vagyok a táncos kislány.
Tipeg lábam jobbra-balra,
Szoknyám pörög erre-arra.

Garai Gábor

Táncdal

Citera pengi: körbe járjad,
Katica, Böske, szedd a lábad!
Lobog a rózsa, rezeda bokra,
Tavaszi lázban rezeg a szoknya.

Devecseri László

Bohóc-biztató

Gyertek, gyertek, gyerekek,
én veletek nevetek,
mosolyogjunk, kacagjunk,
kacagtatók maradjunk!

Néha úgyis rossza a világ,
víg kedvünkből nyíljon virág!
Szedjük gyorsan nagy csokorba,
nézzük meg, hogy ki mogorva!

Adjuk néki ezt a csokrot,
vidámságból termett bokrot.
Ő se legyen szomorú, elkerülje mind a bú!
Most mindenki nevessen, mosolyogjon, szeressen!

Péter Erika

Farsangi örömök

Vízkereszttől negyven napig
Mulatoznánk pirkadatig!
Farsang fagyosan érkezett,
Tánccal temettük a telet.
Farsang fánkja illatozik,
Orrunk, gyomrunk vágyakozik,
Nagyböjt előtt „farsang farka”
Hacacáré három napra…
Kövércsütörtökre már
Véget ér a karnevál.
Nagyböjt után fogyókúra,
Jövőre meg kezdjük újra!

KINCSESDOBOZ

Hozzávalók: üres gyufásdoboz, a gyufásdoboz magasságának megfelelő kartonpapír, olló, ragasztó

Elkészítés menete:

1. Vágj ki egy, a gyufásdoboz szélességének megfelelő kartoncsíkot, és a gyufásdobozt burkold be vele.
2. Összehajtott kartonlapra rajzolj egy kakasfejet, majd vágd ki. Vágj ki tollakat, amelyeket majd a kakas oldalára fogsz ragasztani. A csőrét és farkát is vágd ki.
3. Ragaszd a fejet a dobozra, majd a taraját, a csőrét és a tollakat is. A farkát a doboz belső, kihúzható részének végére ragaszd, ez lesz egyben a kihúzója.
4. Ha készen van a dobozod, rejthetsz bele kincseket!

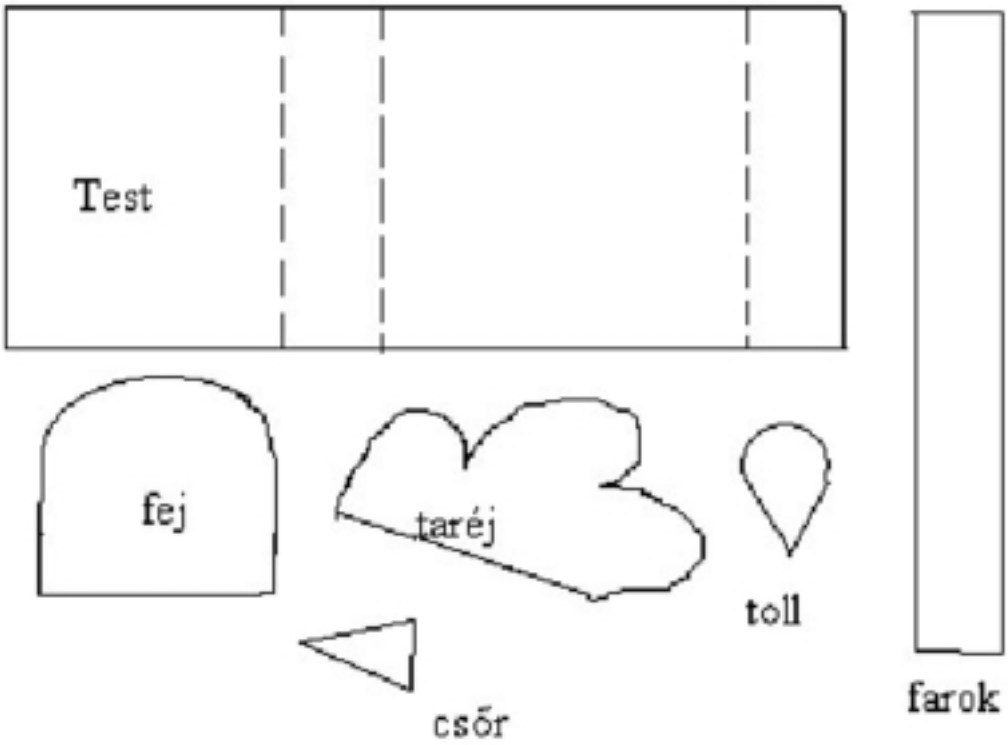

Találós kérdések

Testvére a harmatnak,
hideg idő társa,
mert őt az ember mindig
csak télidőben látja.

(zúzmara)

Ágról ágra, fáról fára
Fürgén, vígan szökkenek,
ám legvígabb akkor vagyok,
hogyha diót törhetek.
Szeretem a mogyorót is,
a rügyet is megeszem.
Találjátok ki, gyerekek,
Hogy mi lehet a nevem!

(mókus)

Christl Vogl

A hópehelygyermekek

A vidék, ahol a hókirálynő lakik, széljárta és jéghideg. A hókirálynő persze szereti a hideget és a havat. Szereti a jeges északi szelet, a kövér hóembereket és a hosszú, hegyes jégcsapokat. De legjobban a gyermekeit szereti, a hópehelygyermekeket, akik többen vannak, mintsem hogy meg tudná számolni őket.

A tél kezdetén az emberek gyermekei sóvárogva tekingetnek a szürke felhőkre, reménykednek, hogy havazni fog, mert akkor végre szánkózhatnak és nagy hasú hóembert építhetnek. De sajnos nem mindig esik a hó, mégpedig azért nem, mert a hókirálynőnek nincs mindig elegendő dérfonala. A dér akkor jelenik meg a fákon és a növényeken, amikor fagy. Olyan, mint a dermedt cukor. Ha nincs elég belőle, a hókirálynő nem tud hópelyheket horgolni. Ő készíti ugyanis az összes hópelyhet. De nem akármilyen munka ám az! Ha mikroszkóppal megnézel egy hópelyhet, látni fogod, hogy milyen finom kristályokból áll. És mindegyik hópehely más és más alakú. Igazi kézimunka.

Ezúttal szerencsére elegendő a dérfonal. A fák és a bokrok roskadoznak alatta. A hókirálynő egy nagy fa alá telepszik, és csak horgolja, egyre csak horgolja a hópelyheket. Amikor elfogy a fáról a dérfonal, átül egy másik dérrel borított fa alá.

Ha már halmokban állnak a horgolt hópelyhek, eljönnek értük a hópehelygyermekek. De még mennyien jönnek! Felkapják a hópelyheket és belegyömöszölik őket a szürke felhődunnákba. Mikorra mindegyik felhőt dugig rakják, megérkezik az északi szél, és addig rázza a felhőket, amíg megrepednek, és sűrű pelyhekben hullani kezd belőlük a gyönyörű hó.

Az embergyerekek pedig végre szánkóra pattanhatnak és hóembert építhetnek, és az iskola helyett, a hószünet alatt, otthon maradhatnak, hogy kedvükre játszhassanak a hóban.

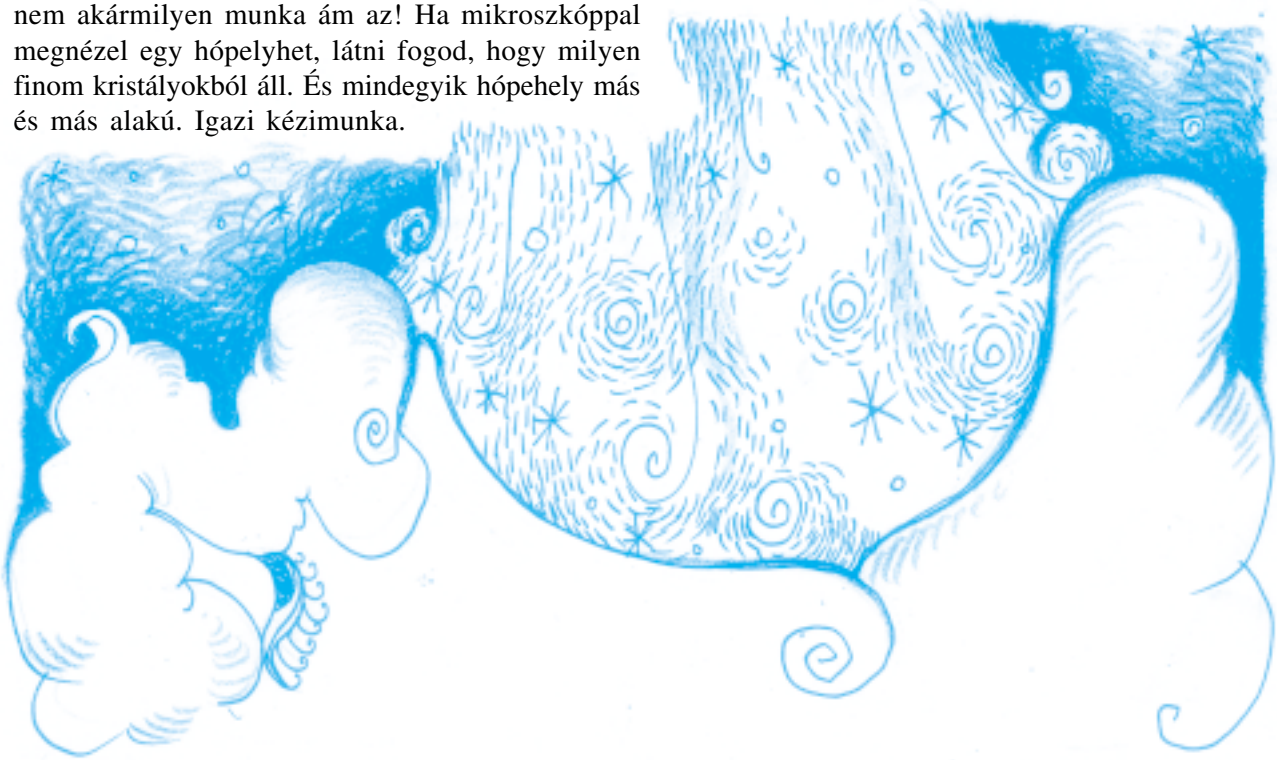

Vincze Aranka

Hópihécske és a Fagykirály

Téli estéken nagyon szerettük a pattogatott kukoricát majszolni. Ám igazából az volt a legjobb, amikor nagyapám leült a suszterszékre és mesélni kezdett.

Tudjátok, egyszer szörnyű, hideg tél volt. Megfagyott minden bokor, recsegve törött minden faág. Az emberek féltették a természetet, a földjeiket. Mikor lesz már végre hó? – kérdően tekingettek az ég felé. Sajnos, csak a fagy volt nagy, semmi nem takarta a földeket. Az volt a szokás, hogy esténként kukoricát morzsoltak a tűznél, s meséket mondtak egymásnak. Igazakat, meg kitaláltat is. Gyerekként hallottam ezt a mesét.

Ugyanilyen kegyetlen fagy uralta a földeket. Télanyó nem varrt takarót a kerteknek. Senki nem tudta, mi történhetett vele.

Egy lányka nekivágott a fagyos rengetegnek, megtudni, miért nem hull a hó. Vonszolta magát a dermesztő hidegben. A nagy kendő nem védte meg a fagy fogától. Síró, kicsi őz követte lépteit. Gyere, ne félj, megosztom veled a kendőmet! – ölelte magához a kis gidát.

Vajon hol találja Télanyót? – ezen törte a fejét, amikor egy átfagyott kismadarat látott a földön. Lassan tenyerébe zárta, úgy melengette. Majd a kebelébe rejtette a madárkát. A jó melegben a kisrigó, mert nem más volt, feléledt, és énekelni kezdett. Megnyílt egy ösvény az erdőn át, ami egyenesen Télanyóhoz vezetett.

– Már éreztem, hogy jössz! – tessékelte kis házába a lányt az őzikével és a kismadárral.

– Honnan tudtad, anyóka? – kérdezte a lány.

– Mi a neved? – tudakolta Télanyó.

– Hópihécske – mondta elpirulva a lány.

– Illik rád ez a név. Olyan tiszta a szíved, mint a hópihe, s a bőröd színe is oly fehér – nyugtázta az anyó. – Mi járatban errefelé?

– Segíts, ha tudsz, anyóka! Ezen a télen nem esett hó, és mindenütt a fagy az úr.

– Tudom, kedvesem, tudom – felelte az anyó. – Én nem bírom felvenni a harcot a Fagykirállyal. Öreg vagyok és fáradt. Neked kell felkeresned őt, hogy olvassza ki a jéghegyből a varázspálcámat. Csak akkor hullhat újra hó erdőre, mezőre.

– Merre menjek? – kérdezte a lány.

– Arra, amerre csak fagy van és semmi más – ölelte meg Télanyó a lányt.

Hópihécske fogai vacogtak a hidegben. De ment előre, megállíthatatlanul.

– Mi lett a madárkával és az őzikével? – faggattuk nagyapát.

– Ott maradtak Télanyó házában – adta meg a választ.

A Fagykirály egyedül élt rideg palotájában, a jéghegy lábánál. Olyan fagyot csinált, hogy még ő maga is megbetegedett. Lázasan, vacogva kuporgott jégtrónusán. Hópihécske látta ezt. Gyorsan előszedett a zsebéből egy marék csipkebogyót, s teát főzött belőle a királynak. Lassú kortyokban fogyott a tea, lassan melegedett a Fagykirály keze, lába.

– Mit kérsz jóságodért cserébe? – kérdezte a leányt.

– Nem kérek mást, csak Télanyó varázspálcáját – felelte Hópihécske.

– Azt nem adhatom – így a Fagykirály. – A jéghegy soha el nem olvad, abba van befagyva.

– Mutasd meg, Fagykirály, hol az a hely! – kérlelte a lány.

S a király elvezette oda. A nap fénye szivárványt csalt a rideg jéghegyre. Hópihécske énekelni kezdett: „Szívedben a meleg mindenkit éltet, takarja be fehér hó a reszkető rétet! Neked is boldogság, ha pihen a természet. S tavasszal új ruhában köszönt majd téged.” Olyan szépen szólt a dal, hogy megolvadt a jéghegy.

A földre hullt Télanyó varázspálcája. Abban a pillanatban enyhülni kezdett a fagy, és nagy pelyhekben hullott alá a hó. Hamarosan fehér takaró borította az erdőt, mezőt. Vidám gyerekcsapat lepte el a közeli dombokat. Hópelyhecske elköszönt Fagykirálytól, aki megígértette vele, hogy máskor is ellátogat hozzá.

Így történt, nem így, ki tudja? De az biztos, hogy nálunk is enyhült az idő, és lehullott a hó.

– Ez igazi mese volt, nagyapa! – mondtam kipirult arccal.

– Látjátok, jó az öreg a háznál! – állt fel a székről nagyapám.